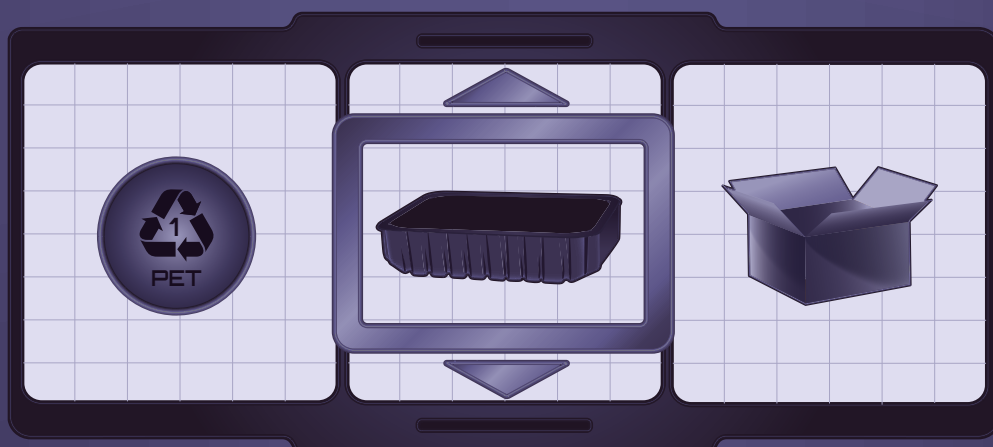
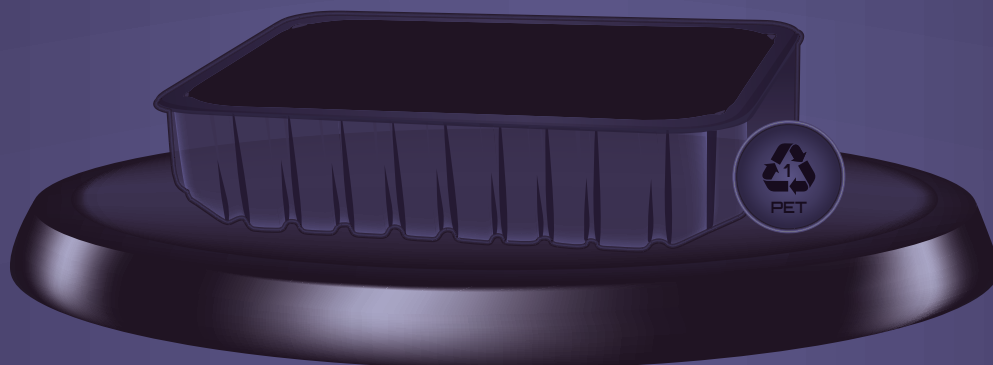

Emballasjeutviklingen i Norge 2019

Fagråd for avfallsforebygging og emballasjeoptimering

Thomas Weihe, leder

Dagligvareleverandørenes Forening (DLF)

Thomas Eie

Emballasjeforeningen og Bama Gruppen

Jaana Røine

Grønt Punkt Norge (GPN)

Kari Bunes

Emballasjeforeningen

Lars Brede Johansen

Grønt Punkt Norge (GPN)

Yngve Krokann

Emballasjeforeningen

Innhold

Forord	5
Paragraf 7	7
Emballasjeutviklingen i Norge 2019	9
De gode initiativene:	
Emballasjeforeningen	41
Grønt Punkt Norge	46

Forord

2019 var et spennende år i arbeidet med avfallsforebygging og emballasjeoptimering.

Avtalen mellom Grønt Punkt Norge og Emballasjeforeningen om rapportering innebærer at man i større grad utnytter kompetanse og nettverk i de to organisasjonene. Egendeklarering av emballasje med utgangspunkt i vedlegg 1 i avfallsforskriften / bruk av CEN-standardene 13427-13432, var et initiativ som ble realisert tidlig i 2020 som et resultat av tilbakemeldingen fra direktoratet på rapporteringen for 2018. Alle Grønt Punkt Norges medlemsbedrifter ble tilsendt et enkelt digitalt skjema som ved utfylling viser at man har hensyntatt rapporteringsplikten ihht. avfallsforskriften. Mange bedrifter responderte, det skal bli spennende å kunne rapportere om dette arbeidet i neste års rapport.

Som en viktig del av arbeidet med emballasjeoptimering i Norge, dokumenteres emballasjeutviklingen årlig på oppdrag av Fagråd for avfallsforebygging og emballasjeoptimering. Dette gjøres bl.a. gjennom Indikator- og Handlekurvprosjektene. Prosjektene har i lang tid dokumentert utviklingen i mengde emballasje og

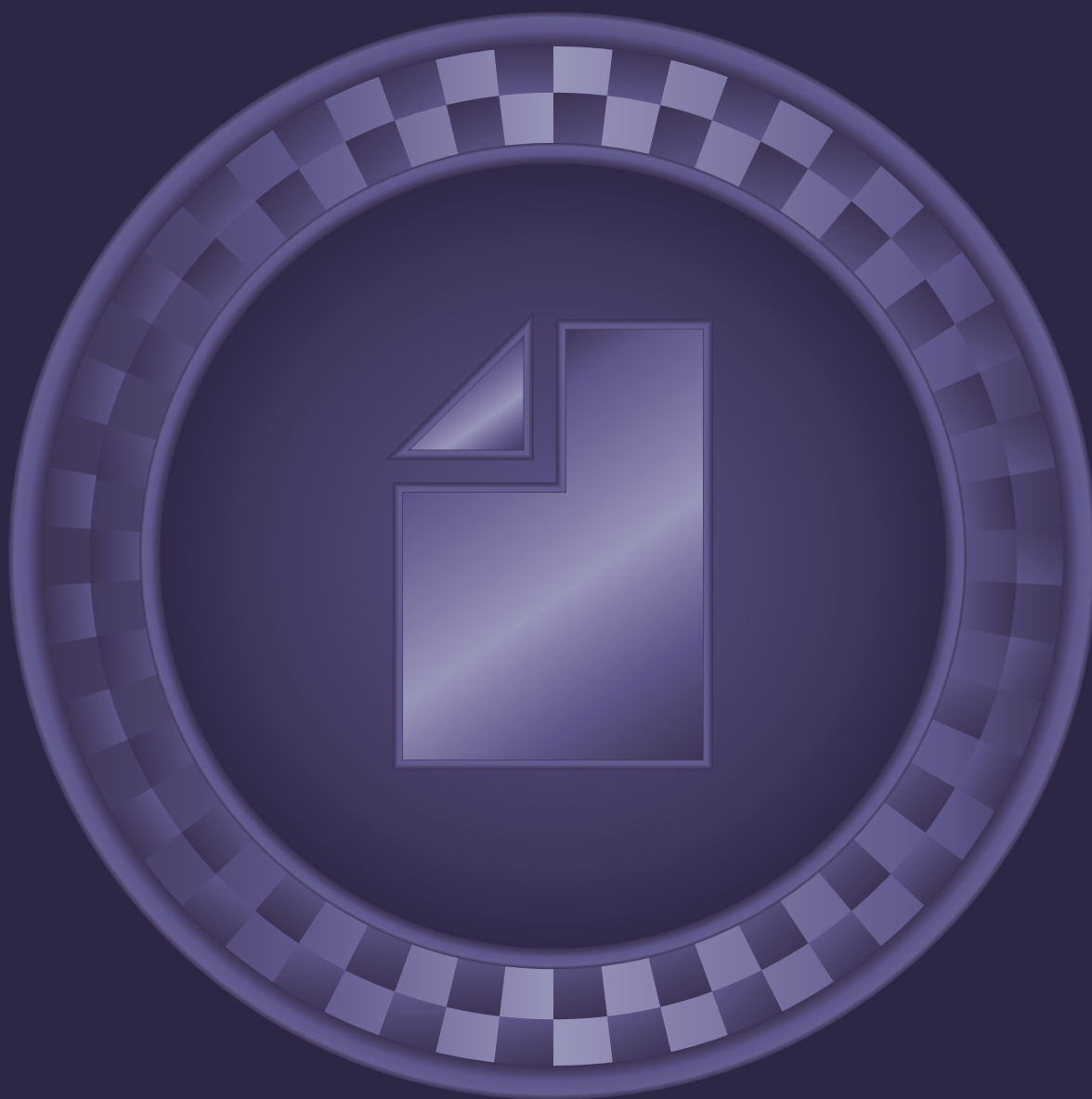
klimafotavtrykket knyttet til emballasjen. Tidligere analyser viser at emballasje har en viktig rolle for å forhindre svinn av produkter, som ofte bidrar til stor miljøbelastning. Tilstrekkelig, optimert emballasje vil i mange tilfeller være nødvendig, og det er alltid viktig å vurdere produktsystemet i sin helhet, fremfor emballasjens fotavtrykk isolert sett. Samtidig er det

viktig å sikre at den emballasjen som brukes bidrar til minimal miljøbelastning. Andel emballasje sendt til materialgjenvinning for handlekurvproduktene har økt fra 59 prosent i 2011 til 69 prosent i 2019. Dette er en positiv utvikling med tanke på EUs handlingsplan for sirkulær økonomi. Indikatorprosjektet viser at emballasjeintensiteten (tonn emballasje per mill. NOK omsatt) for de ti utvalgte bransjene har økt med 6 prosent i perioden 2011 til 2018. Klimaintensiteten til emballasjen (tonn CO₂-ekv. per mill. NOK omsatt) er blitt redusert med 1 prosent fra 2011 til 2018. Handlekurven viser at i perioden 2011-2019 har emballasjemengdene økt for materialer med relativt lavt klimafotavtrykk (bølgepapp) og blitt redusert for materialer med relativt høyt klimafotavtrykk (plast).

Vi har en vei å gå for å nå nasjonale- og EU-krav for materialgjenvinning av plastemballasje. I denne rapporten nevnes kort noen av de gode initiativene som vi mener skal bidra til å nå målene;

Plastløftet, Design for reduksjon, ombruk og materialgjenvinning, Økomodulering, PackMan, SmartPack, Forum for sirkulær plastemballasje, Forskningsaktiviteter, Standardiseringsarbeid, Kommunikasjon og seminarer.

Sammen skal vi klare det.

Paragraf 7

Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall, kapittel 7 Emballasjeavfall

§ 7-1. Formål

Formålet med dette kapitlet er å redusere de miljøproblemer emballasje forårsaker når den brukes, øke ombruk og materialgjenvinning og redusere miljøproblemer fra emballasjeavfall. Dette skal skje gjennom å redusere mengden emballasje, gjennom optimering av emballasjen og ved å sikre at brukt emballasje og emballasjeavfall blir samlet inn, ombrukt og materialgjenvunnet.

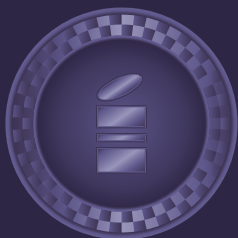
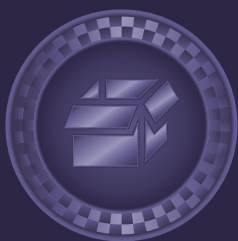
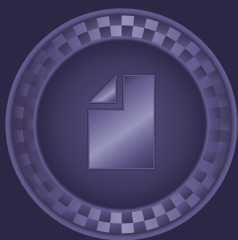
§ 7-6. Plikt til avfallsforebygging

Produsent skal arbeide for avfallsforebygging. Miljødirektoratet kan fastsette nærmere retningslinjer for arbeidet med avfallsforebygging.

§ 7-7. Plikt til rapportering av arbeid med avfallsforebygging og framstillingskrav

Produsent skal alene eller i samarbeid med de øvrige produsenter utarbeide en årlig rapport over produsentenes innsats for og resultater av avfallsforebygging. Rapporten skal også redegjøre for i hvilken utstrekning de grunnleggende kravene til framstilling av emballasje og dens sammensetning etter vedlegg I nr. 1 til dette kapitlet overholdes.

Det skal i rapporten gis oversikt over tiltak, kompetanse og informasjon, utviklingen i mengden emballasje som oppstår i tonn og i prosentvis endring fra foregående år samt videre planer for avfallsforebygging. Miljødirektoratet kan fastsette nærmere krav til rapporteringen.

Emballasjeutviklingen i Norge 2019

Handlekurv og indikator

Østfoldforskning

1 Innledning

Indikatorprosjektet viser emballasjeutviklingen for ti utvalgte bransjer. Datagrunnlaget for Indikator er basert på innrapporterte emballasjemengder for vederlagsbedriftene i Grønt Punkt Norge (GPN), og dekker perioden 2011 til 2019. Det er vist både totale emballasjemengder og nøkkeltall hvor emballasjemengden er relatert til bedriftenes omsetning. Videre er det gjort en analyse av 25 næringsmiddelbedrifter som er blant de største bedriftene i bransjen, målt i betalt emballasjevederlag til GPN. Hovedfokuset i rapporten er utvikling i emballasjemengde, men aspekter knyttet til matsvinn og emballasjens funksjon er også belyst.

Handlekurven dokumenterer emballasjebruk for utvalgte dagligvarer. Analysene er basert på økonomisk representativitet der utvalget per varegruppe består av tre markedsledende produkter og seks mest hurtigvoksende produkter. Resultatet for den enkelte varegruppen vektet ut fra varegruppens omsetning. I år som i fjor er alle de ni produktene i hver varegruppe slått sammen. Analysene som tidligere kun ble gjort for de markedsledende produktene er nå gjennomført for alle produktene i Handlekurven, og gir derfor et mer helhetlig bilde av emballasjeutviklingen enn tidligere år.

I tillegg til analyse av emballasjemengde, omfatter Handlekurven også analyser av utviklingen i klimafotavtrykk for emballasjen fra 2011 til 2019, samt andel materialgjenvunnet emballasje. Forholdet mellom klimafotavtrykk fra emballasje og svinn av produkt er også analysert.

Det var også i år svært få produsenter som hadde tilgjengelige data knyttet til andel resirkulert materiale, hvilket har gjort det vanskelig å gjøre spesifikke analyser på dette. Forhåpentligvis blir dette gradvis mer tilgjengelig i fremtiden, ettersom bransjen gir uttrykk for at dette er noe de ønsker å få bedre oversikt over.

Arbeidet med avfallsforebygging og emballasjeoptimering i Norge, som del av implementeringen av emballasjedirektivet, har vært dokumentert siden 1998. Emballasjedugnaden i Norge har dannet grunnlaget for den intensiverte innsatsen i næringslivet for å følge opp EUs handlingsplan for sirkulær økonomi. De årlige rapportene har i tillegg til kartlegging av avfallsforebygging med vekt på mengde emballasje gjenvinnbarhet og bruk av resirkulert råstoff, også hatt fokus på optimalisering av emballasjen for å unngå svinn av produktet og oppnå effektiv logistikk.

Et annet eksempel på norsk foregangsarbeid er implementering av NS-EN 13427-13432-standardene (Standard Norge, 2000-2004) i norsk emballasjesektor, som har som målsetning å gi bedriftene økt fokus på systematisk dokumentasjon av emballasjen med hensyn til gjenbruk, gjenvinning, sammensetning og innhold av tungmetaller. Egendeklarering av NS-EN-standardene og dokumentasjon av emballasjebruk er integrert i optimeringsverktøyet PackMan, som ble utviklet av Bama i samarbeid med Østfoldforskning (nå endret navn til NORSUS) og Emballasjeforeningen, og som ble testet i bransjen våren 2018.

2 Hva er miljøvennlig emballasje?

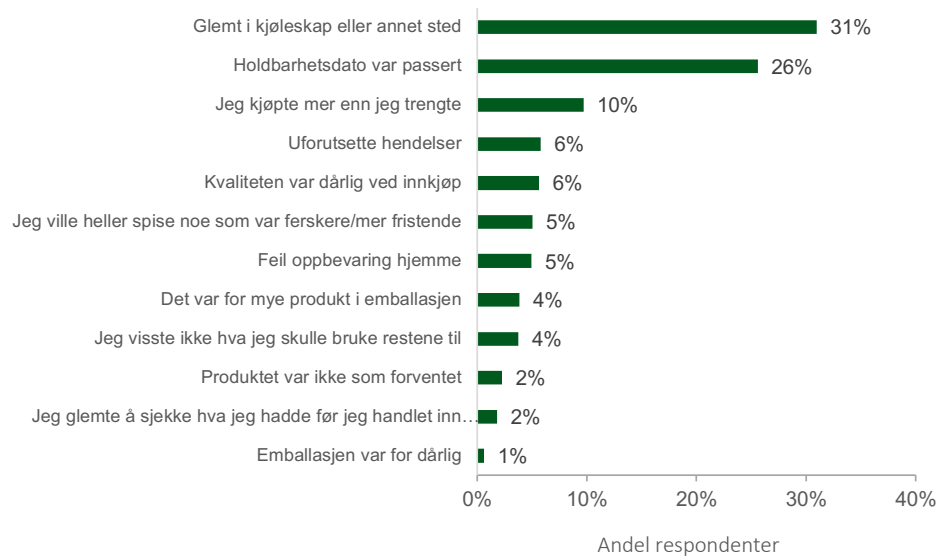
2.1 Emballasje og matsvinn

I Norge kaster vi minst 390 000 tonn spiselig mat hvert år (Stensgård et al. 2019). Over 3/4 av dette matsvinnet oppstår etter at produktet er emballert (grossist, dagligvare, husholdninger og serveringssektoren).

En av emballasjens viktigste funksjoner er å beskytte produktet slik at dette kommer uskadet frem til forbruker. Matemballasje er viktig for å forebygge matsvinn i flere varegrupper (Svanes et al. 2015; Møller et al. 2016). På grunn av dette kan emballasjen ofte ses på som en investering for å hindre svinn av produkt, som vanligvis har en større miljøbelastning enn emballasjen (Prestrud et al. 2018).

Samtidig er det også vist at emballasje kan være en kilde til matsvinn. For store forpakninger og emballasje som er vanskelig å tømme er eksempler på dette. I en spørreundersøkelse blant norske dagligvarekjeder i 2015 oppgav respondentene «for stor D-pak» som en av de viktigste årsakene til matsvinn, kun etterfulgt av «bestiller for mye varer» (Stensgård & Hanssen 2015). I en tilsvarende spørreundersøkelse blant kiosker og bensinstasjoner ble «for stor D-pak» rangert som den viktigste kilden til matsvinn (Stensgård et al. 2018).

Også i forbrukerleddet kan emballasje være en kilde til matsvinn. I en spørreundersøkelse fra 2018 ble norske forbrukere spurt om de hadde kastet ulike matvarer den siste uken, og dersom svaret var ja, ble de også spurt hva den viktigste årsaken til at maten ble kastet var. Figur 2-1 viser resultatene fra dette spørsmålet.

Figur 2-1 Viktigste årsak til at ulike typer matvarer ble kastet (Stensgård et al. 2019)

Figuren viser at emballasjerelaterte årsaker utgjorde til sammen 5 %. Mengde produkt i emballasjen utgjør den største delen på tvers av alle varegrupper. På produktnivå var mengde produkt per emballasjeeenhet størst for ferske bakervarer (15 %) og for fiskeprodukter (10 %). Den viktigste årsaken til matkasting blant de utvalgte varegruppene er «glemt i kjøleskap/matskap».

Emballasje kan utvilsomt påvirke mengde matsvinn både negativt og positivt. Dette kan være gjennom pakningsstørrelser, slippegenskaper ved tømning av emballasje, beskyttelse mot lys-, støt-, og klemskader og som barriere mot oksygen eller fuktighet (Møller et al. 2015; Saxegård 2018; Prestrud et al. 2018). I tillegg til emballasje er det flere andre faktorer som påvirker matsvinn. Dette er for eksempel temperatur, belysning, kvalitetskrav og ikke minst atferd (Stensgård et al. 2018).

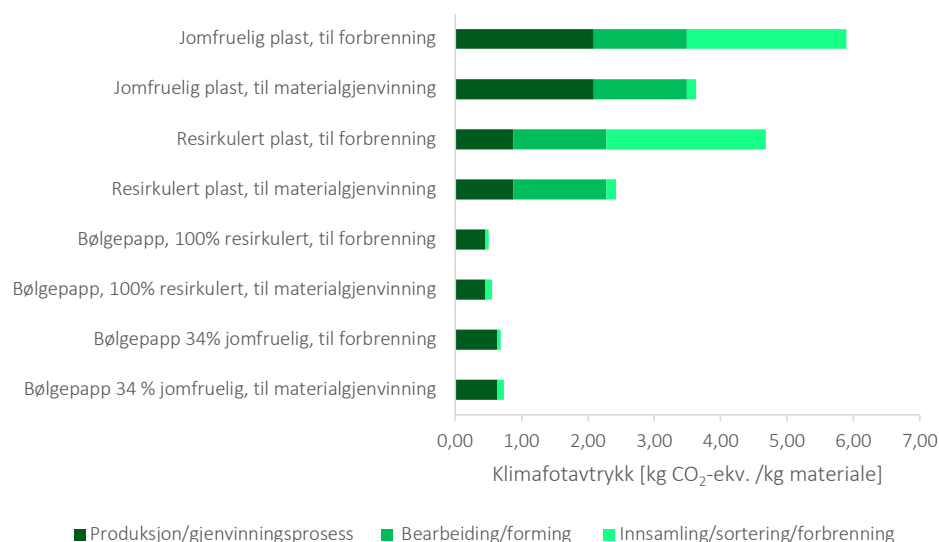
Emballasje kan altså være et verktøy til å redusere matsvinn, men emballasje kan ikke løse matsvinnproblemet alene. I tillegg må emballasjen være mest mulig miljøvennlig, slik at en eventuell miljønytte knyttet til redusert matsvinn gjennom emballasje ikke blir utlignet av emballasjens miljøpåvirkning.

2.2 Emballasjematerialer

Valg av emballasjemateriale er viktig både for emballasjens egenskaper for å beskytte produktet, som beskrevet i forrige avsnitt, og for det totale klimafotavtrykket til et produkt. Klimafotavtrykket fra selve emballasjen avhenger av materialtype og mengde, hvor mye gjenvunnet materiale som inngår i emballasjen og hvor mye som kan materialgjenvinnes etter bruk.

Økt andel resirkulert materiale bidrar til reduserte utslipp fra emballasje. Bruk av resirkulert materiale er også et viktig ledd i EUs satsning på sirkulær økonomi. Bruk av gjenvunnet materiale til emballasje krever en viss kvalitet på materialet. For å oppnå dette er det viktig å utvikle teknologi for rensing og sortering av brukt emballasje.

Figur 2-2 viser klimafotavtrykk for plast og bølgepapp splittet opp på produksjon / gjenvinningsprosess, bearbeiding / forming og innsamling / sortering / forbrenning (med energiutnyttelse). Det sees av figuren at jomfruelig plast som forbrennes etter bruk gir det største klimafotavtrykket. Dette skyldes både høyt klimafotavtrykk knyttet til produksjon av plast og høyt utslipp ved forbrenning. Hvis jomfruelig plast sorteres og sendes til resirkulering, spares utslippene ved forbrenning. Ved bruk av resirkulert plast i emballasje, spares utslippene til produksjon av plastmaterialet. Det vil likevel være en del utslipp knyttet til gjenvinningsprosessen, men disse er lavere enn produksjon av jomfruelig plast. Også for jomfruelig plast vil det være lavere utslipp hvis plasten sorteres og sendes til materialgjenvinning etter bruk enn dersom det sendes til forbrenning.

Figur 2-2 Klimafotavtrykk for utvalgte emballasjematerialer (Kilde: Raadal et. al, 2018)

Bølgepapp har lavere klimafotavtrykk enn plast per kg materiale, og også her vil det være lavere utslipp knyttet til produksjon ved en høyere andel resirkulert materiale. Når det gjelder sortering av bølgepapp til materialgjenvinning, vil det ikke være tilsvarende gevinst som for plast. Forbrenning av bølgepapp vil faktisk gi lavere klimagassutslipp fordi biomaterialer er fra biologisk produksjon som binder karbon og dermed regnes som klimanøytralt. Dette gjelder kun for klimagassutslipp, for miljøet som helhet vil materialgjenvinning være best.

Som beskrevet i avsnittet over, er det for de fleste materialer viktig å designe emballasje som er materialgjenvinnbar. Dette gjelder spesielt for plast, hvor mulighetene for materialgjenvinning avhenger mye av plasttype og laminater. I tillegg bør emballasjen være enkel å tømme, og ulike emballasjematerialer bør være enkle å skille fra hverandre. For plastemballasje spesielt, gjelder det å redusere bruken av farger og trykk, tilsetninger (f.eks. metallisert plast), sleeves, laminater m.m. Samtidig må emballasjens funksjon ivaretas, hvilket iblant kan gå på bekostning av emballasjens materialgjenvinnbarhet. Materialgjenvinningsgraden avhenger i stor grad av eksisterende innsamlingssystem og sorterings- og gjenvinningsteknologi. Markedsforhold er også viktig for hvilke fraksjoner som det er lønnsomt å materialgjenvinne.

Emballasjemateriale som brukes i emballasje til næringsmidler er omfattet av særlige regler. Plastmaterialer som benyttes til emballering av næringsmidler er ofte laminater sammensatt av komplekse materialer bestående av flere typer plast med ulike egenskaper. Det er en utfordring å materialgjenvinne disse laminatene, og det bør derfor velges materialer som består av én type plast der det er mulig av hensyn til å bevare produktkvalitet. Det er også mulig å bruke materialgjenvunnet plast i emballasje til næringsmidler, hvis denne er godkjent til matkontakt.

Fiber har mange gode egenskaper som emballasjemateriale, som er laget av fornybare råvarer. Det er imidlertid mindre egnet til fuktige produkter og/eller oppbevaring i fuktige omgivelser. For slike produkter vil dette innebære en kombinasjon av ulike materialer som f.eks. fiber med tynt plastbelegg. I Norge er det krav om at andel fiber må være minst 50 % for at materialet skal kunne rapporteres som papp/papir. Videre har gjenvinningsaktørene antydnet at andelen fiber må være minst 20 % for at materialet skal kunne materialgjenvinnes som papp/papir (med unntak av drikkekartong). En viss andel plast kan gjøre materialet mer egnet for emballering av fuktige produkter, men ved materialgjenvinning er det en fordel med mest mulig «rene» materialer. En økt bruk av fibermaterialer med plast vil dermed kunne få følger for gjenvinningen og verdien av materialene som skal gjenvinnes.

Materialgjenvunnet fiber er godt egnet til å bruke inn i ny emballasje, men ettersom kvaliteten forringes etter hver loop kan disse materialene kun gjenvinnes et begrenset antall ganger. I gjennomsnitt kan fiber resirkuleres fire ganger og omtrent 60 prosent av norsk bølgepapp er materialgjenvunnet råvare (Norske Bølgepappfabrikkers Forening, 2017).

Materialer som glass, stål og aluminium kan ofte materialgjenvinnes mange ganger uten at kvaliteten forringes nevneverdig. På grunn av dette er ofte andelen gjenvunnet materiale i glass-, stål- og aluminiumsemballasje relativt høy. Gjenvunnet stål utgjør omtrent 40 prosent av alt stål som brukes på verdensbasis (LOOP, 2016). En gjennomsnittlig glassflaske på det europeiske markedet (EU28) består av 74 prosent resirkulert materiale, og for enkelte glassflasker utgjør andelen resirkulert materiale 95 % (The European Container Glass Federation, 2019 (FEVE)).

3 Metodikk for beregning av klimafotavtrykk knyttet til emballasje

Klimafotavtrykket knyttet til emballasjen i Handlekurven- og Indikatorprosjektene er beregnet ved bruk av livsløpsanalyse-metodikk (LCA) i henhold til ISO-standard 14040/44, European Commission JRC (2010) og European Commission JRC (2011).

Analysen inkluderer utslipp av alle klimagasser i samsvar med IPCC 2013, med et 100-års tidsperspektiv. Resultatene oppgis i CO₂-ekvivalenter. Beregningene er gjennomført i LCA-programvaren SimaPro v.8.4.4 ved bruk av Ecoinvent 3.4 databasedata og NORSUS' egne databasedata.

Klimaregnskapet er beregnet per kg emballasje, og inkluderer utslipp knyttet til:

- Uttak av jomfruelig materiale og tilvirkning av resirkulert materiale (materialgjenvinningsprosesser)
- Transport av materialer
- Produksjon av emballasje
- Innsamling og videretransport av brukt emballasje fra næring eller forbruker (avfall)
- Returtransport og vasking av ombruksemballasje (kasser og paller)
- Forbrenning av emballasje sendt til energiutnyttelse

I tillegg er utslipp knyttet til understøttende aktiviteter inkludert (f.eks. infrastruktur, biler, bygginger og vedlikehold), men ettersom disse utslippene fordeles på total kapasitet over levetiden, blir disse utslippene minimale. Eksempelvis fordeles utslipp knyttet til produksjon av renovasjonsbilen på total mengde avfall innsamlet gjennom bilens levetid, dermed blir utslippene knyttet til produksjon av renovasjonsbilen svært lave per kg avfall.

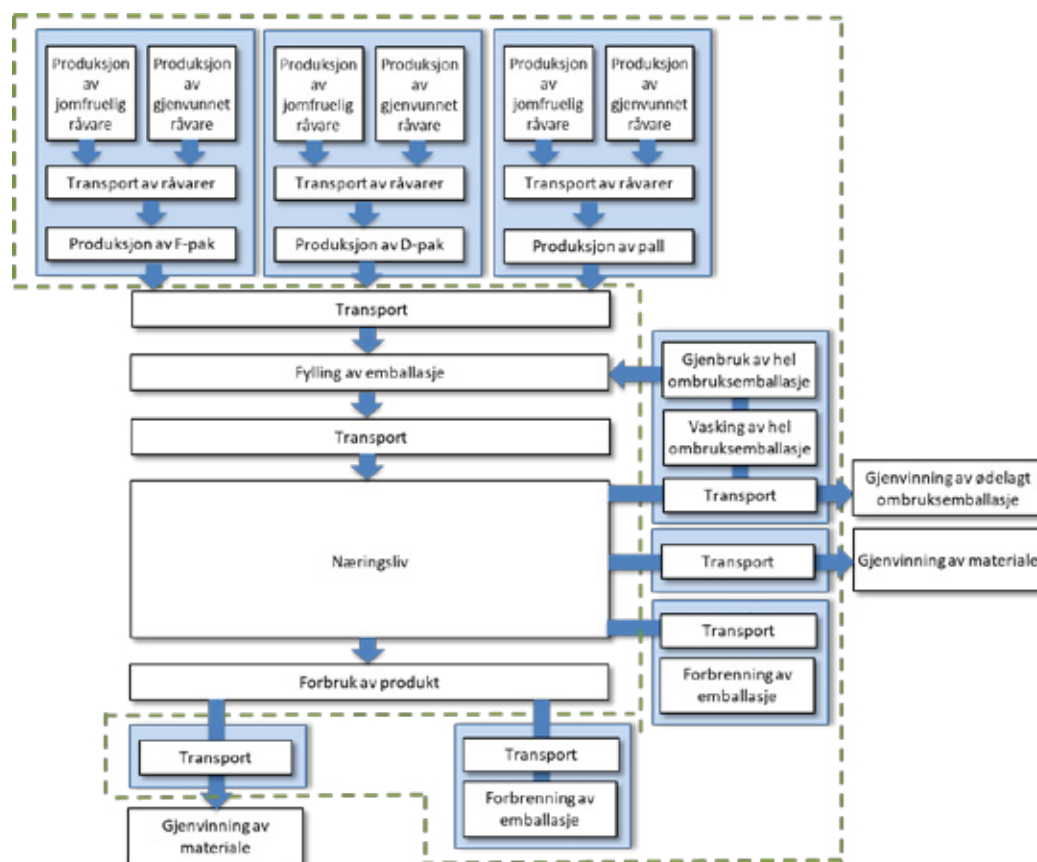
Det ble i rapporten i 2018 gjort en oppdatering av datagrunnlaget for utslipp knyttet til produksjon av materialer og produksjon av emballasje. Disse oppdaterte tallene brukes i beregningene for alle år. Datagrunnlaget for plast, drikkekartong, emballasjekartong, glass og metall er fra Ecoinvent 3.4, for bølgepapp er det benyttet 50 % europeisk gjennomsnitt (Ecoinvent 3.4) og 50 % norsk produksjon. For aluminium er det antatt 40 % gjenvunnet materiale, basert på opplysninger fra emballasjелеverandør til fjorårets rapportering.

Utslipp knyttet til selve materialgjenvinningsprosessen er ikke inkludert som en del av avfallshåndteringen, da disse utslippene i stedet er inkludert ved tilvirkning av resirkulerte råvarer. For å unngå dobbelttelling er derfor ikke klimanytten forbundet med gjenvinning inkludert.

Utslipp knyttet til fylling av emballasjen, transport av emballert produkt, evt. produktsvinn og forbruk av produkt er ikke inkludert i klimaregnskapet da dette er et klimaregnskap for emballasjen og ikke produktsystemet. Det er likevel viktig å merke seg at transport av emballert produkt og produktsvinn også er viktige aspekter for miljøriktig emballasje.

Andelen emballasje sendt til material-/energigjenvinning er basert på den årlige rapporteringen til myndighetene fra Grønt Punkt Norge (for Plastretur AS og Norsk Returkartong AS), Sirkel Glass AS, Norsk metallgjenvinning AS og Norsk Resy AS. Etter at markedet ble åpnet i 2017 har Miljødirektoratet nå ansvaret for å sammenstille en nasjonal nevner basert på medlemmenes rapportering.

Figur 3-1 viser systemgrensene og hovedaktivitetene i klimaregnskapet for Handlekurv- og Indikatorprosjektene. Understøttende aktiviteter er ikke tegnet inn da figuren ville blitt for omfattende.

Figur 3-1 Systemgrense for klimaregnskap av emballasje i Indikator og Handlekurven

Figuren viser klimaregnskapets systemgrense (grønn stiple linje), inkluderte aktiviteter (innenfor systemgrense, merket med blå bokser) og ekskluderte aktiviteter (utenfor systemgrense).

Merk at emballasjen også påvirker en rekke andre miljøindikatorer i tillegg til klima, som biologisk mangfold, forsurening, eutrofiering, forurensning, fotokjemisk oksidasjon, utslipp av NOx og partikler, samt

ressursbruk. Flere av disse miljøindikatorene henger ofte sammen med klimafotavtrykket (lavt klimafotavtrykk antyder for eksempel typisk lavt ressursbruk), men dette er ikke alltid tilfelle, og indikatorene bør ideelt sett vurderes i tillegg til klima.

4 Indikator

4.1 Datagrunnlag og metodikk

4.1.1 Metodebeskrivelse

I Indikatorprosjektet dokumenteres emballasjeutviklingen i Grønt Punkt Norges medlemsbedrifter ved å relatere emballasjebruken til bedriftenes omsetning gjennom nøkkeltallet tonn emballasje per million NOK omsatt, der omsetningen er konsumprisjustert. Ved å bruke dette nøkkeltallet fremfor total mengde emballasje er det mulig å vurdere emballasjeintensiteten (effektivitet) for de ulike næringene.

Klimagassutslippene knyttet til emballasjeutviklingen analyseres også gjennom nøkkeltallet tonn CO₂-ekv. pr million omsatt krone (konsumprisjustert). Utslippene inkluderer klimagassutslipp knyttet til produksjon og avfallsbehandling av emballasjen og er beregnet med basis i livsløpsanalyse (LCA-metodikk). Andelen emballasje sendt til material-/energigjenvinning er basert på Grønt Punkt Norges og Sirkels årlige rapportering til myndighetene (Grønt Punkt Norge, 2019; Sirkel, 2018).

I rapporten analyseres totalutviklingen i emballasjebruken for et utvalg bransjer. I tillegg analyseres utviklingen for 25 utvalgte næringsmiddelbedrifter, som er blant de 40 bedriftene med størst emballasjebruk målt i vederlagsavgift til Grønt Punkt.

4.1.2 Datagrunnlag

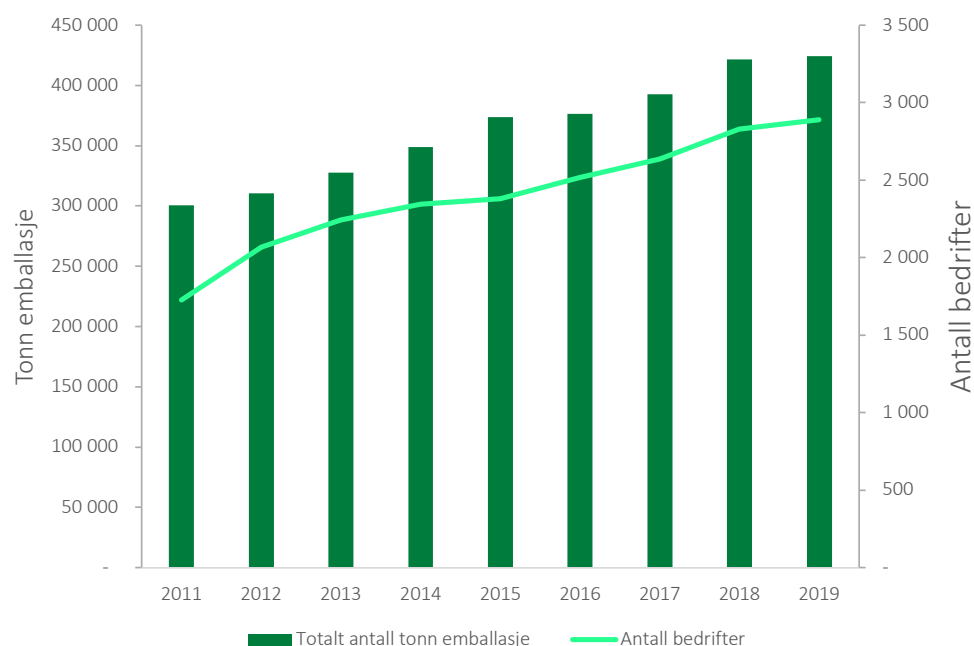
Datagrunnlaget for Indikatorprosjektet er basert på aggregerte tall for emballasjebruk og omsetning for ti utvalgte bransjer, og tar utgangspunkt i mengde (tonn) emballasje og omsetning for perioden 2011-18 basert på innrapportering fra 2 751 medlemmer (2018) i Grønt Punkt Norge. Hvor stor andel av bedrifter som er representert i datagrunnlaget (dekninggraden), varierer mellom de ulike bransjene. Dette er viktig å merke seg med tanke på resultatenes representativitet og sammenlignbarhet. Videre kan det være noe usikkerhet knyttet til forholdet mellom rapporterte emballasjemengder og hvordan medlemmenes omsetning utvikler seg over tid, da måten de involverte bedriftene organiserer seg kan endre seg med tiden.

Bedriftenes omsetningstall blir fullstendig innrapportert til Brønnøysundregisteret etter rapporteringsfristen til myndighetene 1. juni. I analysene for de 25 næringsmiddelindustrien der omsetning benyttes som nevner brukes derfor 2018 som siste år for indikatorene.

4.2 Resultater Indikator

4.2.1 Utvikling i emballasjemengde

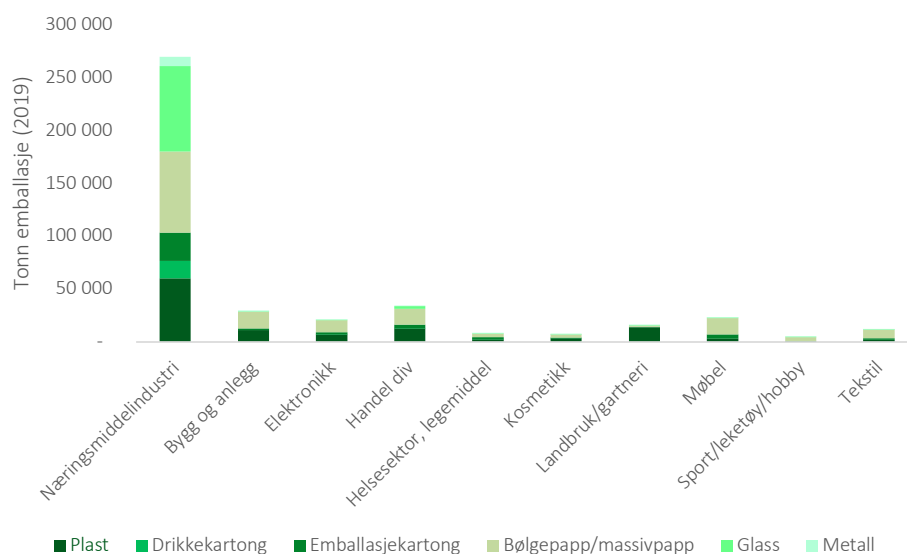
Figur 4-1 viser total emballasjemengde sammen med antall bedrifter for de ti bransjene med størst emballasjebruk, basert på innrapporteringen til Grønt Punkt Norge.

Figur 4-1 Total emballasjemengde og antall bedrifter for ti bransjer 2011-2019

Figuren viser at total mengde innrapportert emballasjemengde for bransjene har økt med totalt 38 % fra 2011 til 2019. Antall bedrifter som rapporterer har økt med totalt 54 % i løpet av samme tidsperiode, så gjennomsnittlig har det vært en nedgang i emballasjemengde per bedrift som er medlem av Grønt Punkt Norge i løpet av perioden. Dette kan skyldes at det er flere mindre bedrifter som er blitt med i rapporteringen. Det bør også poengteres at denne figuren ikke er beskrivende for utviklingen i total emballasjemengde i samfunnet øker eller minker.

Figur 4-2 viser den totale innrapporterte emballasjemengden (tonn) i 2019 for de ti bransjene fordelt på bransje og materiale.

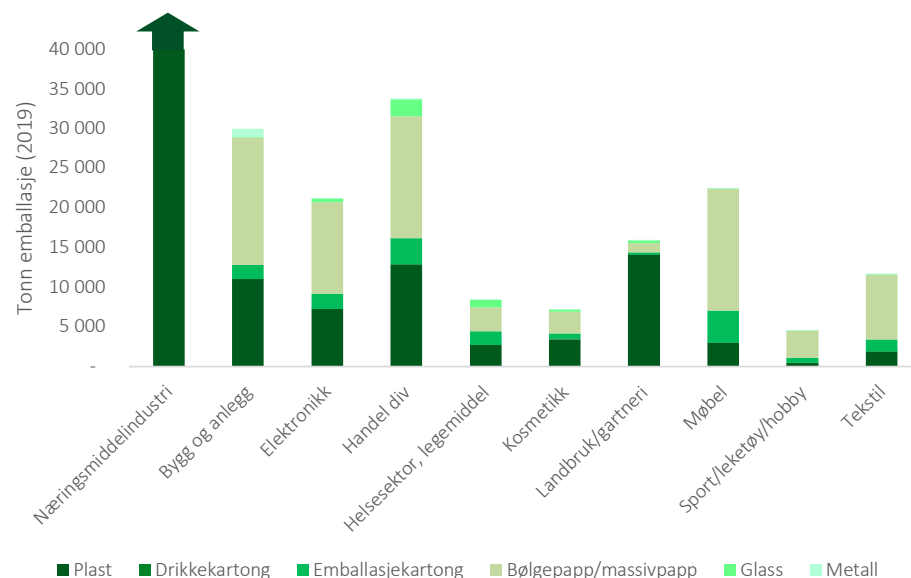

Figur 4-2 Tonn emballasje fordelt på materiale og bransje (2019)

Figuren viser at næringsmiddelindustrien er næringen med desidert størst emballasjeforbruk, og utgjør 63 prosent av total mengde emballasje for alle de ti bransjene. Bølgepapp/massivpapp, plast og glass utgjør størst andel av total emballasjebruk for alle bransjene, med hhv. 36 prosent, 28 prosent og 20 prosent. Som beskrevet i metodekapittelet varierer imidlertid den beregnede dekningsgraden for de ulike bransjene. Dekningsgraden er et estimat på hvor stor andel av de ulike bransjene som er inkludert i datagrunnlaget. Næringsmiddelindustrien er bransjen med høyest beregnet dekningsgrad, mens Sport/leketøy/hobby har lavest dekningsgrad.

Det er også usikkerhet knyttet til netthandel. Andel varehandel via internett er økende, og fra første termin i 2019 til samme periode i 2020 økte omsetningen i netthandelen med 6,8 % (SSB, 2020), og en stor andel av netthandelen skjer gjennom utenlandske bedrifter som ikke betaler emballasjevederlag. Andelen netthandel varierer også mellom de ulike bransjene.

Figur 4-3 viser også total mengde emballasje (tonn) for 2019 fordelt på bransje og materiale hvor y-aksen er forkortet slik at kun en del av næringsmiddelindustrien vises. Denne figuren gir derfor et mer detaljert bilde av materialsammensetningen i de øvrige næringene.

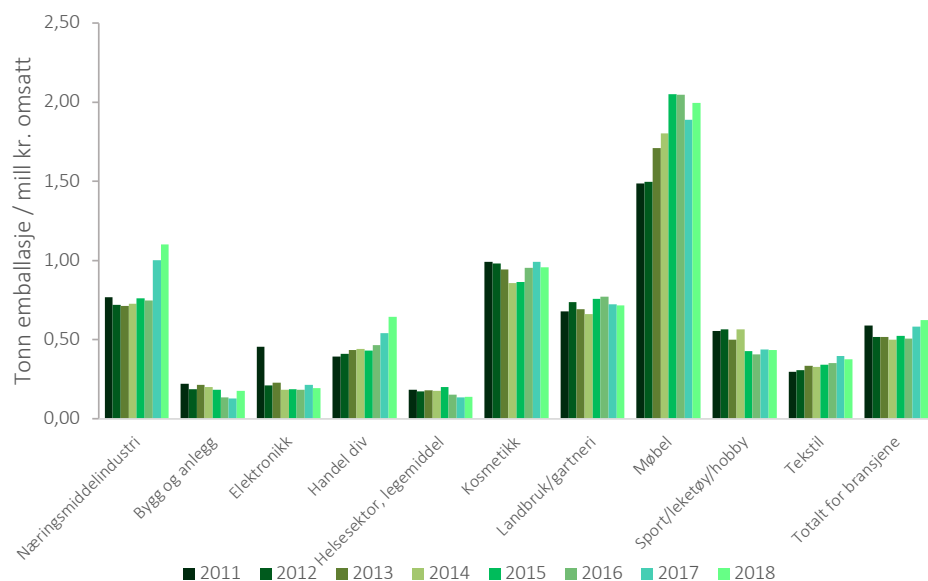
Figur 4-3 Mengde emballasje fordelt på materiale og bransje (2019). Merk at hele bidraget fra næringsmiddelindustrien ikke vises her.

Figuren viser at både emballasjesammensetningen og mengde emballasje varierer en del mellom de ulike bransjene. Nest etter næringsmiddelindustrien er det kategorien diverse handel som har størst mengde emballasje innrapportert til Grønt Punkt i (33 843 tonn), etterfulgt av bygg og anleggsbransjen (29 951 tonn) og møbelbransjen (22 443 tonn).

Landbruk/gartneribransjen skiller seg ut ved at den nesten utelukkende innrapporterer plastemballasje. Bransjen Sport/leketøy/hobby er tilsynelatende den minste bransjen målt i tonn emballasje, men dette er bransjen med lavest dekningsgrad. Faktisk total emballasjemengde for Sport/leketøy/hobby er dermed større enn vist i figuren. Kosmetikk er den nest minste bransjen målt i tonn emballasje per år, og har en dekningsgrad som gjør den sammenlignbar med de andre bransjene.

Bygg og anlegg innrapporterer en større andel metallemballasje enn andre bransjer. Dette er typisk emballasje som har inneholdt maling, lakk, lim, sparkel og trykkfarger. Diverse handel og Helse sektor, legemiddel har en større andel glass, og Møbelbransjen, Tekstilbransjen og Sport/leketøy/hobby benytter en relativt stor andel bølgepapp/massivpapp.

Emballasjemengde sett i forhold til omsetning gir et mål på hvor intensiv emballasjebruken er i hver bransje. Figur 4-4 viser emballasjevekt i tonn per million kroner omsatt fra 2011 til 2018. Omsetningen er justert i henhold til konsumprisindeksen, med 2015 som referanseår. Tall for 2019 er ikke med grunnet at endelige omsetningstall for 2019 ikke blir tilgjengelig før senere.

Figur 4-4 Emballasjeintensitet, tonn emballasje per mill. NOK omsetning (konsumprisjustert) for 2011-2018, fordelt på bransje

Figuren viser at totalt for de ti bransjene har emballasjeintensiteten økt med 6 % fra 2011 til 2018. Bakgrunnen for økningen skyldes i hovedsak omorganisering av bedrifter i næringsmiddelindustrien, som førte til at innrapportert omsetning endres. Økningen er altså ikke uttrykk for en reell økning i emballasjemengde per million kroner omsatt. I neste underkapittel er det vist en analyse av 25 utvalgte næringsmiddelbedrifter, hvor bedrifter med stor endring i omsetningen som følge av omorganisering, ikke er tatt med. Det blir da enklere å sammenligne utviklingen over tid.

Møbelbransjen var den mest emballasjeintensive bransjen i 2018 (1,99 tonn/mill. kr).

Emballasjeintensiteten i møbelbransjen ble redusert med 3 prosent fra 2015 til 2018 etter å ha økt relativt kraftig i årene før. Nest etter møbelbransjen kommer næringsmiddelindustrien (1,1 tonn/mill. kr), som har økt emballasjeintensiteten relativt jevnlig fra 2013, og den store økningen de siste årene skyldes som nevnt en betydelig omorganisering i næringsmiddelindustrien.

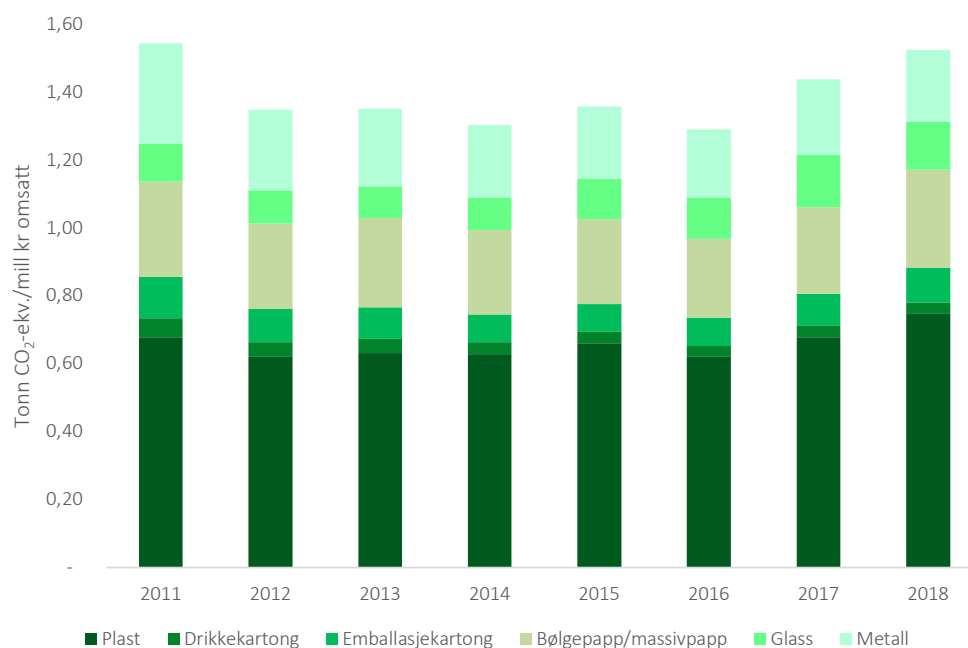
Bransjene bygg og anlegg, elektronikk og helsesektor/legemiddel bruker relativt sett lite emballasje for hver krone de omsetter (hhv. 0,18, 0,2 og 0,14 tonn/mill. kr). Dette kan bety at produktene deres er relativt dyre i forhold til størrelsen på produktene, noe som kan være tilfelle for elektronikk- og helsesektor/legemiddelbransjen. For bygg- og andelsbransjen kan forklaringen være at det ikke er et behov for bruk av mye emballasje i forhold til mengde produkt som omsettes.

4.2.2 Utvikling i emballasjens klimafotavtrykk

Dette underkapitlet omhandler utviklingen i emballasjens klimafotavtrykk. Figur 4-5 viser klimagassutslippene knyttet til emballasjen målt i tonn CO₂-ekv. pr million omsatte kroner (konsumprisjustert) for de ti bransjene, fordelt på emballasjetype og år.

Klimaregnskapet inkluderer klimagassutslipp knyttet til produksjon og avfallsbehandling av emballasjen, og er beregnet med basis i livsløpsanalyse som er beskrevet i kapittel 3. Andelen emballasje sendt til material-/energigjenvinning er basert på Grønt Punkt Norges årlige rapportering til myndighetene (Grønt Punkt Norge, 2020). For plastemballasjen er det brukt ulike materialgjenninningsgrader for bransjene:

- For næringsmiddelindustrien er det brukt et vektet gjennomsnitt av materialgjenninningsgrad for plast i næringsliv og husholdninger. Dette er på grunn av at en stor andel av plasten som brukes i næringsmiddelindustrien ender opp hos forbrukerne.
- For alle andre bransjer brukes materialgjenninningsgraden for næring hentet fra Grønt Punkt Norge, dette er imidlertid en forenkling da deler av emballasjen her også havner i husholdningene.

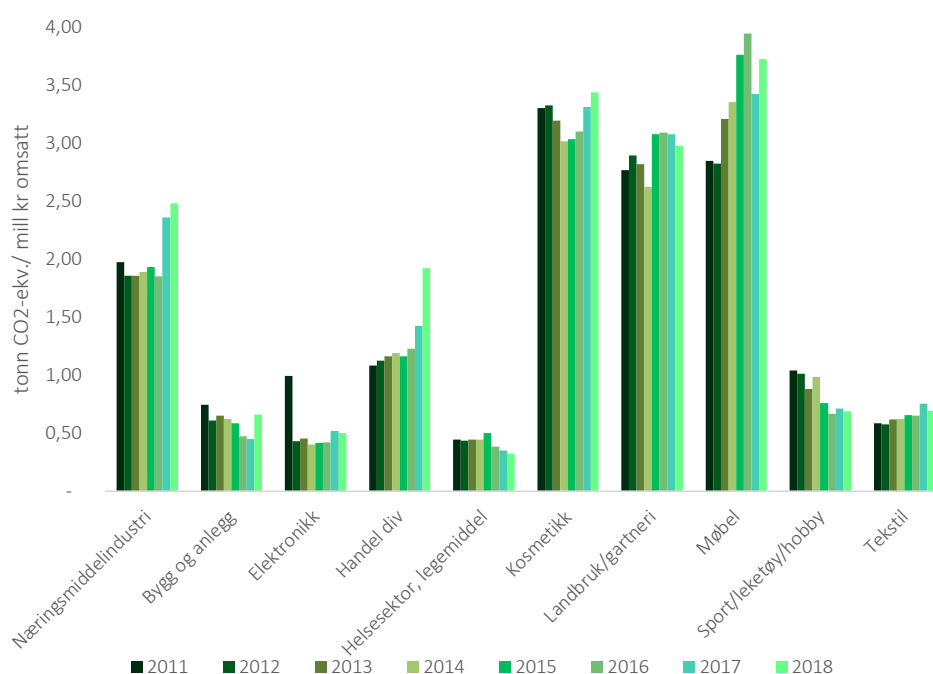

Figur 4-5 Tonn CO₂-ekv. / mill. kr omsatt for alle bedrifter fordelt på materialtype og år (2011-2018)

Figuren viser at klimagassutslippene har variert noe gjennom perioden mellom 2011 og 2018, og de siste årene økte utslippene noe. Klimabelastningen per mill. NOK omsatt samlet sett over hele perioden

er endret lite, med en reduksjon på 1 %. Økningen i klimabelastningen det siste året skyldes hovedsakelig 10 % økning i mengden plastemballasje, mens økningen i klimagassutslipp fra 2016 til 2017 skyldtes hovedsakelig en økning i mengde glass (27%) og metall (11 %). Plast bidrar klart mest til klimagassutslipp (49 prosent i 2018), etterfulgt av bølgepapp og metall (hhv. 19 prosent og 14 prosent i 2018).

Figur 4-6 viser klimaregnskapet knyttet til emballasjen (tonn CO₂-ekv. pr mill. NOK), fordelt på bransje og år fra 2011 til 2018.

Figur 4-6 Tonn CO₂-ekv. /mill. kr omsatt fordelt på bransje og år (2011-2018)

Figuren viser at bransjene kosmetikk, landbruk/gartneri og møbel er mest klimaintensive med hensyn til emballasjebruk per mill. kr omsatt. Kosmetikk og møbel er også de to bransjene som viser seg å være mest emballasjeintensive bransjene (Figur 4-4), mens landbruk er den fjerde mest emballasjeintensive bransjen.

Det er betydelige forskjeller i hva slags emballasje disse tre bransjene benytter mest. Møbelbransjens emballasjebruk består av 69 % bølgepapp, et relativt lite klimaintensivt materiale, og bare 13 % plast, mens de to andre bransjene bruker større andeler plast (89 prosent og 48 prosent for hhv. landbruk/gartneri og kosmetikkbransjene).

Av figuren ser man også at klimaintensiteten per mill. kr omsatt for både næringsmiddelindustri og handel div. har økt betydelig det siste året. Delvis kan dette skyldes den økte emballasjeintensiteten som man så i Figur 4-3.

Merk at klimaregnskapet kun inkluderer klimagassutslipp forbundet med produksjon og avfallshåndtering av selve emballasjen og ikke totale miljøpåvirkninger knyttet til hele emballasjesystemet.

Dette avsnittet omhandler utviklingen i emballasjebruken for 25 utvalgte næringsmiddelindustri-bedrifter som har blitt analysert på basis av emballasjemengdene rapportert til Grønt Punkt Norge.

De 25 bedriftene er blant de 40 største bedriftene innenfor næringsmiddelindustrien som rapporterer til Grønt Punkt Norge (basert på vederlagsavgift til Grønt Punkt i 2015). De femten resterende bedriftene er utelatt for å sikre representativitet og sammenliknbarhet over tid, da disse bedriftene har gjort større endringer i organisering og/eller produksjon og sortiment. Tabell 4-1 viser emballasjebruk for bedriftene for 2011 til 2019.

Tabell 4-1 Emballasjebruk for 25 utvalgte bedrifter (1000 tonn), 2011-19

Materialtype	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Plast	18 870	21 181	21 617	22 172	22 347	23 702	22 596	21 892	22 290
Bølgepapp	14 461	14 512	13 980	14 198	14 585	15 811	16 021	16 694	16 398
Drikkekartong	17 330	16 998	16 438	16 002	15 684	15 842	15 956	15 244	14 076
Emballasjekartong	9 154	9 206	8 380	9 532	9 114	8 976	8 681	9 080	9 048
Glass	9800	10 121	10 452	11 018	11 165	10 817	9 872	9 853	10 792
Metall	2 045	2 119	1 987	2 061	2 072	2 322	2 284	2 108	2 378
Totalt	71 659	74 137	72 856	74 984	74 966	77 470	75 410	74 871	74 983

Tabellen viser at total emballasjebruk for de 25 bedriftene har økt gjennom perioden samlet sett (6 %), til tross for en reduksjon fra 2016 til 2017. Det siste året var det kun drikkekartong som ble redusert med 8 %. Økningen totalt sett for perioden har vært størst for plast (18 %) og metall (16 %), mens for drikkekartong er emballasjebruken redusert mest (-16 %). For glass kan endringer i registreringsrutiner ha ført til manglende data for 2011-13 og delvis for 2014. Økningen i bruk av glass fra første til siste halvdel av perioden kan derfor være et resultat av manglende data, fremfor en reell endring i emballasjebruken.

Tabell 4-2 viser emballasjemengden for de 25 bedriftene i 2018 relatert til total emballasjemengde innrapportert til Grønt Punkt Norge, Norsk Resy og Sirkel for de ulike materialtypene for 2018. Også her er det brukt 2018 fodi endelige omsetningstall for 2019 ikke er tilgjengelig. Det er viktig å merke seg at den beregnede andelen er usikker, men den danner likevel et bilde av representativiteten til de 25 bedriftene.

Tabell 4-2 Emballasjebruk (tonn) for de 25 utvalgte bedriftene og estimert total mengde emballasje rapportert (2018)

Materialtype	Emballasjebruk for 25 bedrifter [tonn]	Estimert emballasje totalt 2018 [tonn] (generert mengde)	Omtrentlig andel
Plast	21 744	110 186	20 %
Bølgepapp	16 343	147 786	11 %
Drikkekartong	15 313	17 554	87 %
Emballasjekartong	9 040	42 700	21 %
Glass	9 848	92 213	11 %
Metall	2 108	11 304	19 %
Totalt	74 395	421 743	18 %

Tabellen viser at de 25 bedriftene utgjør cirka 14 prosent av totalt emballasjeforbruk i Norge.

Drikkekartong har høyest dekningsgrad i de 25 bedriftene, de utgjør 77 prosent av emballasjebruken i Norge, mens tilsvarende for bølgepapp utgjør bedriftene kun 7 prosent.

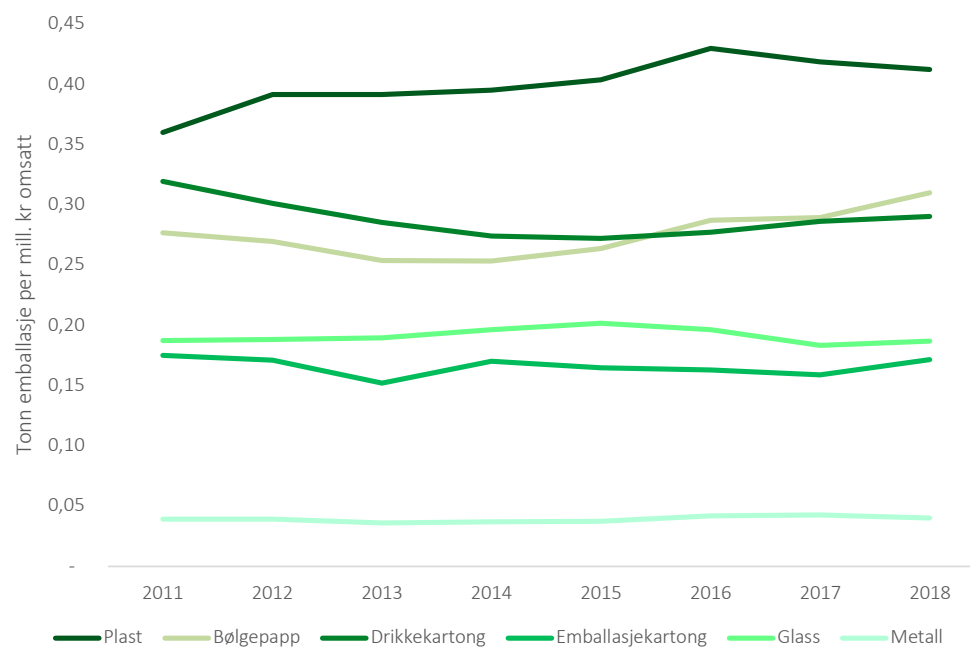
Tabell 4-3 viser nøkkeltallet tonn emballasje pr million kr omsatt, for de 25 bedriftene, samt den relative utviklingen (2011=1). Omsetningen er basert på driftsinntektene bedriften har innrapportert til Brønnøysundregistrene, og er konsumprisjustert. Data for bedriftenes omsetning i 2019 er ikke tilgjengelig før ferdigstillingen av denne rapporten, og derfor er nøkkeltallet for 2019 ikke inkludert i analysen.

Tabell 4-3 Tonn emballasje pr million kr omsatt for 25 utvalgte bedrifter, og endring i prosent fra 2011 til 2018

År	Total emballasjeintensitet [tonn per million NOK]	Emballasjeintensitet i andel av 2011-tall
2011	1,36	1,00
2012	1,36	1,00
2013	1,31	0,96
2014	1,33	0,98
2015	1,34	0,99
2016	1,40	1,03
2017	1,38	1,02
2018	1,41	1,04

Tabellen viser at emballasjeintensiteten ble redusert fra 2011 frem til 2013, og deretter økte noe fra 2013 til 2016. Fra 2016 til 2017 var det en liten nedgang i emballasjeintensiteten, før den igjen økte i 2018, til det høyeste nivået i perioden. Økningen fra 2011 til 2018 var på 4 %.

Figur 4-7 viser utviklingen i de 25 bedriftenes emballasjeintensitet fra 2011 til 2018, fordelt på materialtype.

Figur 4-7 Utvikling i tonn emballasje pr million kr omsatt (konsumprisjustert) for 25 næringsmiddelindustribedrifter fordelt på år og material (2011-2018).

Emballasjeintensiteten knyttet til drikkekartong viser en nedadgående trend fram til 2015, men har deretter økt noe. Plast økte i emballasjeintensitet fra 2011 til 2016, men har hatt noe nedgang siden 2016. For bølgepapp så man en svak reduksjon fram mot 2013 men siden har det økt til et høyere nivå enn i 2011. Emballasjekartong, glass og metallemballasje har holdt seg på et stabilt nivå i årene fra 2011.

5 Handlekurv

5.1 Datagrunnlag og metodikk

5.1.1 Metodebeskrivelse

Siden 2001 har emballasjen for markedsledende og hurtigstvoksende produkter i Norge blitt kartlagt og dokumentert gjennom prosjektet Handlekurven. I 2011 ble utvalget av varegruppene endret til å være mer representative for forbrukernes handlemønster, og slik har det vært siden. Derfor er analysene i prosjektet splittet i to deler: en analyse for et større spekter varegrupper fra 2011 til 2019, og en mindre omfattende analyse for et mindre utvalg varegrupper fra 2001 til 2019. Dette avsnittet omtaler datagrunnlag og metode for analyse av tidsserien 2011-2019. For nærmere beskrivelse av datagrunnlag og metode for tidsserien 2001-2019, se tidligere publikasjoner av Handlekurven.

Utvalget av produktene som analyseres er ment å gi et representativt bilde av en typisk norsk handlekurv med matvarer. Det er valgt ut 13 varegrupper på grunnlag av konsumert mengde per person og kostnader per husholdning ved innkjøp av dagligvarer. Hver varegruppe er representert med tre markedsledende produkter og seks hurtigstvoksende produkter, der produktene er valgt ut på bakgrunn av omsetning.

De markedsledende produktene representerer de produktene som har høyest omsetning innenfor sin varegruppe. Hurtigstvoksende produkter representerer de produktene som har hatt den største verdikningen innen sin varegruppe det gjeldende året. AC Nielsen Norge analyserer omsetning i varegruppene og definerer markedsledende produkter og hurtigstvoksende produkter for hver varegruppe. Varegruppene består av seks hurtigstvoksende produkter og tre markedsledende produkter. Det er seks hurtigstvoksende produktene fordi disse produktene har betydelig lavere omsetning sammenliknet med de markedsledende produktene, dermed trengs det flere produkter for å sikre tilstrekkelig representativitet i denne kategorien, se Tabell 5-1 (fra Vedlegg 1).

Tabell 5-1 Omsetning for utvalget av produkter i Handlekurven (milliarder NOK)

År	Markedsledende	Hurtigstvoksende	Totalt
2011	7,3	4,5	11,8
2012	7,3	6,2	13,5
2013	7,5	4,7	12,2
2014	7,6	5,8	13,4
2015	7,8	6,2	14,0
2016	7,9	6,1	14,0
2017	7,7	5,2	12,9
2018	7,7	5,8	13,5
2019	7,6	4,9	12,3

De utvalgte produktene representerer en omsetning på ca. 12,3 milliarder NOK, som tilsvarer omtrent 6,9 prosent av den totale omsetningen i dagligvarehandelen for 2019, som var på 178 milliarder NOK ifølge AC Nielsen (2020).

Følgende varegrupper inngår i Handlekurven:

Frukt	Ferske brød
Juice	Ferskt kjøtt
Syltetøy	Pølser
Grønnsaker	Faste hvitoster
Ferdigretter	Dypfrost fisk
Kjøttpålegg	Sjokolade
Melk	

Emballasjemengdene i Handlekurv-analysene beregnes som kg emballasje per 1000 kg produkt. Ved å bruke dette nøkkeltallet er utviklingen i emballasjemengdene over tid ikke bare avhengig av selve emballasjen, men også av vekten på produktet og fyllingsgraden i distribusjonspakker og på pall.

Når vi ser på totalutviklingen for Handlekurven, vektes emballasjemengdene for de ulike varegruppene ut ifra deres relative omsetning. Dette gir et kombinasjonsbilde av utviklingen i emballasjen som brukes og utviklingen i hvilke varer vi kjøper mest av.

De analyserte varegruppenes andel av total omsetning i Handlekurven er vist i Tabell 5-2.

Tabell 5-2 Varegruppenes andel av omsetning i 2019

Varegruppe	Prosentandel av omsetning
Hvitost	19 %
Melk	21 %
Sjokolade	10 %
Frukt	7 %
Grønnsaker	10 %
Juice	3 %
Syltetøy	1 %
Ferskt kjøtt	2 %
Pølser	6 %
Kjøttpålegg	7 %
Ferske brød	5 %
Ferdigretter	3 %
Frost fisk	3 %

Melk og hvitost utgjør store andeler av den økonomiske verdien, og dermed er det disse varegruppene som gir størst utslag på emballasjemengdene i Handlekurven. Dette betyr at tiltak for å redusere emballasjemengdene for melk eller hvitost vil ha større innvirkning på de totale emballasjemengdene i Handlekurven, sammenliknet med tiltak gjort for syltetøy eller ferskt kjøtt, som er varegruppene med lavest omsetning.

Fyllingsgraden på pall måles indirekte ved å se på hvor mange paller som brukes til 1000 kg produkter. I materialsammenheng er dette en blanding mellom tre og plast, der andelen plastpaller har vært økende de siste årene (Norsk lastbærer pool 2019).

For ombruksemballasje (plastbrett, NLP-/IFCO-kasser, brødkasser og -kurver, stålcontainere til melk og juice og paller) er total emballasjemengde beregnet ved å dele emballasjevekten på antall ganger ombruksemballasjen blir brukt (tripptallet). Tripptallet er hentet fra både produsenter og brukere av ombruksemballasjen, og tar utgangspunkt i erfaringsdata over gjennomsnittlig antall tripper per emballasjeeinheit.

5.1.2 Endringer og tilleggsanalyser

Datagrunnlaget og beregningene i Handlekurven forbedres og kvalitetssikres årlig, og historiske data blir noen ganger justert og korrigert. Dette avsnittet beskriver endringene som ble gjort i fjorårets analyse, og er videreført i år. Alle endringer gjelder for hele rapporteringsperioden 2011-2019, slik at resultatene er sammenlignbare over tid. Samtlige oppdateringer og endringer påvirker resultatene i handlekurvanalysen, og årets analyse må ses i lys av disse. I all hovedsak fører endringene til at analysen er mer korrekt og at rapporten i større grad fanger opp og illustrerer tiltak og endringer i emballeringen.

I fjor ble det besluttet å slå sammen de markedsledende og hurtigstvoksende produktene i analysene. Tidligere har en del av analysene kun blitt gjort for markedsledende produkter, ettersom disse produktene holder seg mer stabile over tid, og det derfor er noe enklere å vise eventuelle trender i resultatene over tid. Fordi produktsammensetningen er mindre stabil for de hurtigstvoksende produktene, har sammenslåingen utslag på trenden i de samlede resultatene.

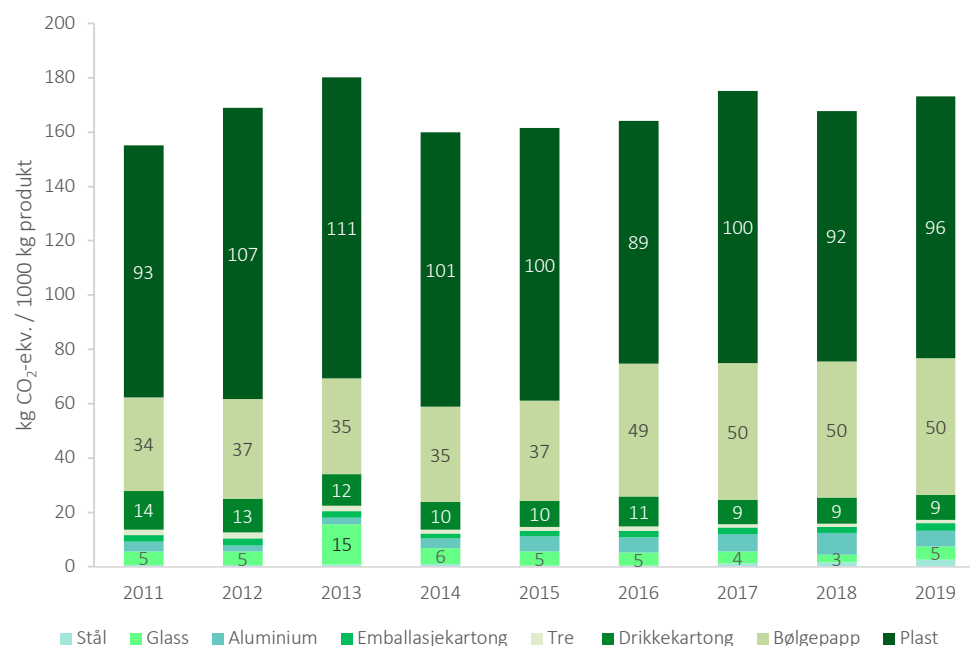
Også i år ble data knyttet til avfallsforebygging (bruk av resirkulert materiale) og gjennomførte emballasjeoptimeringstiltak etterspurt for produsentene. Som tidligere har det vært vanskelig å få innblikk i slike data, hvilket har gjort det vanskelig å gjøre produktspesifikke analyser av dette også i år. Forhåpentligvis blir data på dette gradvis mer tilgjengelig i fremtiden.

5.2 Resultater Handlekurv

5.2.1 Utvikling i emballasjens klimafotavtrykk

Tidligere analyser viser at emballasje utgjør omtrent 1 til 20 prosent av det totale klimafotavtrykket til varegruppene i Handlekurven (Prestrud et al. 2018). I dette kapittelet ser vi nærmere på selve emballasjen til varegruppene og utviklingen i emballasjens klimafotavtrykk for produktene i Handlekurven.

Figur 5-1 viser klimagassutslippene knyttet til emballasjen for de markedsledende produktene fra 2011 til 2019 fordelt på emballasjetype. Klimaregnskapet inkluderer klimagassutslipp knyttet til produksjon og avfallsbehandling av emballasjen og er beregnet med basis i livsløpsanalyse (LCA-metodikk) (se kapittel 3). Andelen emballasje sendt til material-/energigjenvinning er basert på Grønt Punkt Norges og Sirkels årlige rapportering til myndighetene (Grønt Punkt Norge, 2019a; Sirkel, 2018).

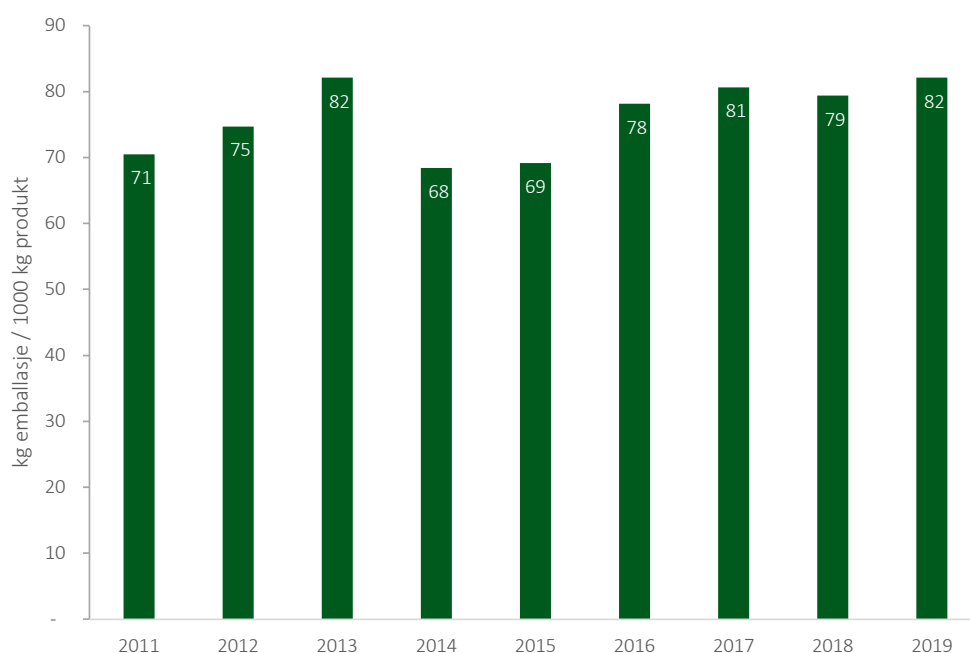
Figur 5-1 Kg CO₂-ekv./1000 kg produkt fordelt på emballasjetype, fra 2011 til 2019

Figuren viser at klimagassutslippene knyttet til produktene økte med 16 prosent fra 2011 til 2013, og deretter ble redusert med 6 % fra 2013 til 2018, til tross for en økning fra 2014 til 2017. Totalt over perioden fra 2011 til 2019 har klimagassutslippene knyttet til Handlekurv-varenes emballasje økt med omtrent 13 %, fra 155 kg CO₂-ekv. / 1000 kg produkt i 2011 til 175 kg CO₂-ekv. / 1000 kg produkt i 2019. Materialene som bidrar mest til klimagassutslipp er merket med tall, og er henholdsvis plast, bølgepapp, drikkekartong og glass. Hoppet i utslippene i 2013 skyldes at mengden glass tredoblet seg fra 2012, samtidig som plastemballasje også økte. Figuren viser også at de siste tre årene har utslippene forbundet med bølgepapp stabilisert seg etter å tidligere ha økt, mens utslippene fra plast i samme periode blitt redusert. Hovedårsaken til dette er at gjenbruksplast (ombrukskasser) som tidligere var vanlig i D-pak i stor grad har blitt erstattet med bølgepapp.

5.2.2 Utvikling i emballasjemengde

Reduksjon av emballasjemengder er, som nevnt tidligere, et viktig ledd i avfallsforebygging og emballasjeoptimeringen. Dette kapittelet omhandler utviklingen for emballasjemengden i Handlekurven, som analyseres gjennom nøkkeltallet kg emballasje per 1000 kg produkt.

Figur 5-2 viser utviklingen i total mengde emballasje for alle produkter i kg emballasje per 1000 kg produkt, vektet etter varegruppens omsetningsandel.

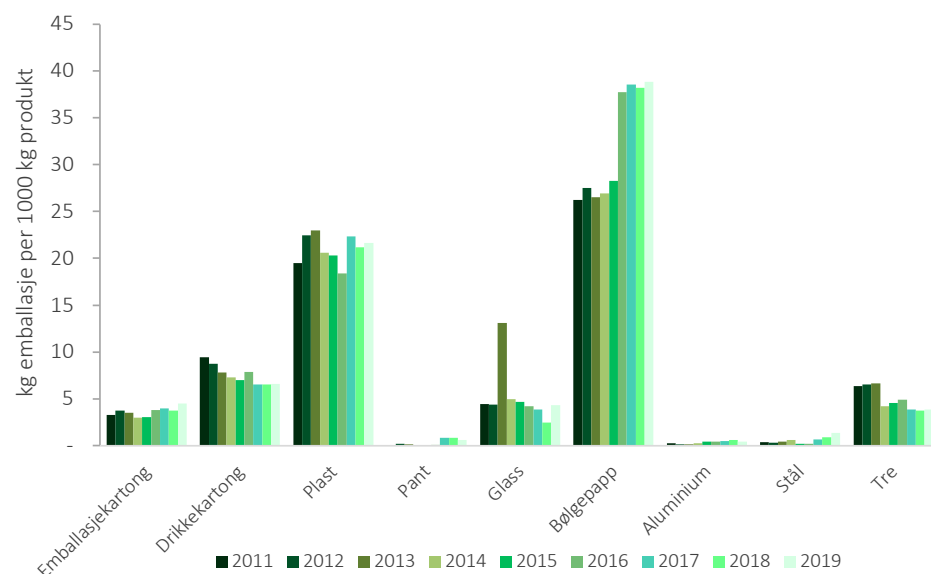
Figur 5-2 Mengde emballasje per 1000 kg produkt vektet etter omsetningsandel fra 2011 til 2019

Figuren viser at total emballasjemengde var 82 kg/1000 kg produkt i 2019, mot 71 kg/1000 kg produkt i 2011. Emballasjemengden har variert noe over perioden, og totalt sett har emballasjebruken økt med 16 % i løpet av perioden. Emballasjemengden har altså økt noe mer enn klimagassutslippene knyttet til emballasjen (16 % mot 13 %). Dette skyldes at emballasjemengdene totalt har økt for emballasjematerialer med relativt lavt klimafotavtrykk (bølgepapp) samtidig som gjenvinningsgraden for emballasjematerialer med relativt høyt klimafotavtrykk (plast) også har økt.

Bakgrunnen for emballasjeøkningen for produkter i 2013 var at en av varene i varegruppen hvitost var emballert i glass. Dette var et hurtigst voksende produkt, og var dermed ikke en stor andel av total

omsetning, men fordi hvitost er en varegruppe med høy omsetningsandel og glass er et tungt materiale ga dette et synlig utslag på total emballasjemengde for alle produktene. I 2019 nådde emballasjemengden igjen toppnivået fra 2013. Den største endringen for i år så vi i varegruppen grønnsaker, som hadde en betydelig større andel av omsetningen enn i tidligere år, som igjen får utslag i denne analysen ettersom emballasjemengden er vektet etter omsetningsandel.

Figur 5-3 viser utviklingen i kg emballasje per 1000 kg produkt for de ulike emballasjetypene for alle produkter fra 2011 til 2019 (vektet etter omsetningsandel).

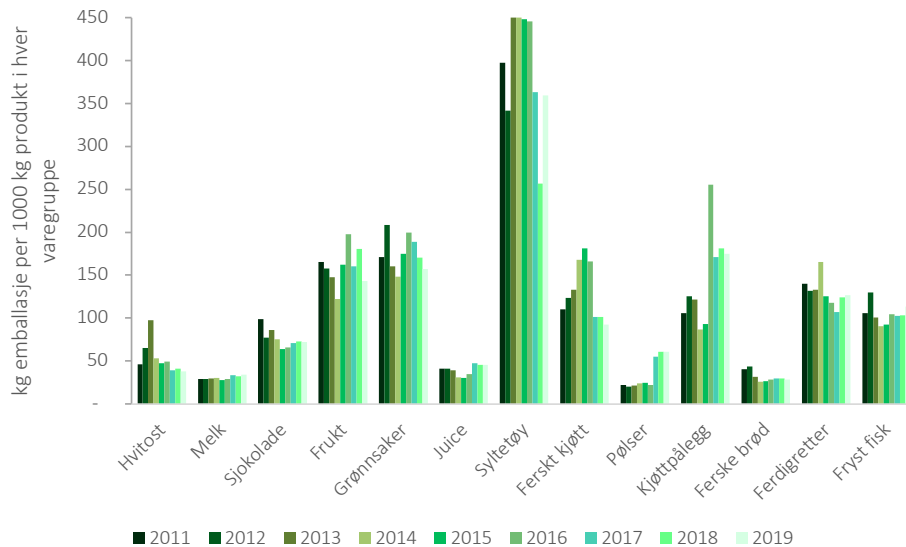
Figur 5-3 Kg emballasje pr 1000 kg produkt fordelt på emballasjetype, 2011-2019

Figuren viser at bølgepapp og plast er de desidert mest brukte emballasjematerialene i Handlekurven (utgjør henholdsvis 47 prosent og 26 prosent av emballasjemengden), etterfulgt av drikkekartong (8 %), tre, emballasjekartong og glass (5 %), stål, pant og aluminium (hhv. 1,6 %, 0,7 % og 0,5 %).

Som nevnt i metodekapittelet er total emballasjemengde for ombruksemballasje beregnet ved å dele emballasjevekten på antall ganger ombruksemballasjen blir brukt (tripptallet). Dette fører til at emballasjevekten for ombruksemballasje blir betydelig lavere enn for gjenvinningsemballasje i Handlekurven, selv om vekten på en pappeske (gjenvinningsemballasje) er lavere enn vekten på en plastkasse (ombruksemballasje).

Mengde drikkekartong per kg produkt har avtatt gjennom hele perioden, med unntak av en svak økning det siste året, hvilket skyldes redusert omsetning av melk samt redusert emballasjevekt for fiberbasert F-pak. Også mengden tre er totalt sett redusert gjennom perioden og dette skyldes delvis overgang fra trepaller til plastpaller og delvis økt fyllingsgrad på pall.

Figur 5-4 viser utviklingen i emballasjemengden for alle Handlekurvproduktene, fordelt på varegruppe.

Figur 5-4 Mengde emballasje per 1000 kg fordelt på varegruppe, fra 2011 til 2019.

Mengden emballasje per 1000 kg produkt er blitt redusert for 8 av 13 varegrupper fra 2011 til 2019:

- Hvitost (- 18 %)
- Sjokolade (- 27 %)
- Frukt (- 13 %)
- Grønnsaker (- 8 %)
- Syltetøy (- 9 %)
- Ferskt kjøtt (- 16 %)
- Ferske brød (- 30 %)
- Ferdigretter (- 9 %)

Reduksjonen har vært størst for varegruppene ferske brød, sjokolade og hvitost. Reduksjonen i emballasje for ferskt brød skyldes at et markedsledende produkt de første årene av analysene hadde svært lav fyllingsgrad på pall. Emballasjereduksjonen for sjokolade og hvitost skyldes i stor grad reell reduksjon i emballasjevekt for både F-pak og D-pak, samt økt fyllingsgrad på pall.

For følgende varegrupper økte antall kg emballasje per 1000 kg produkt i løpet av perioden:

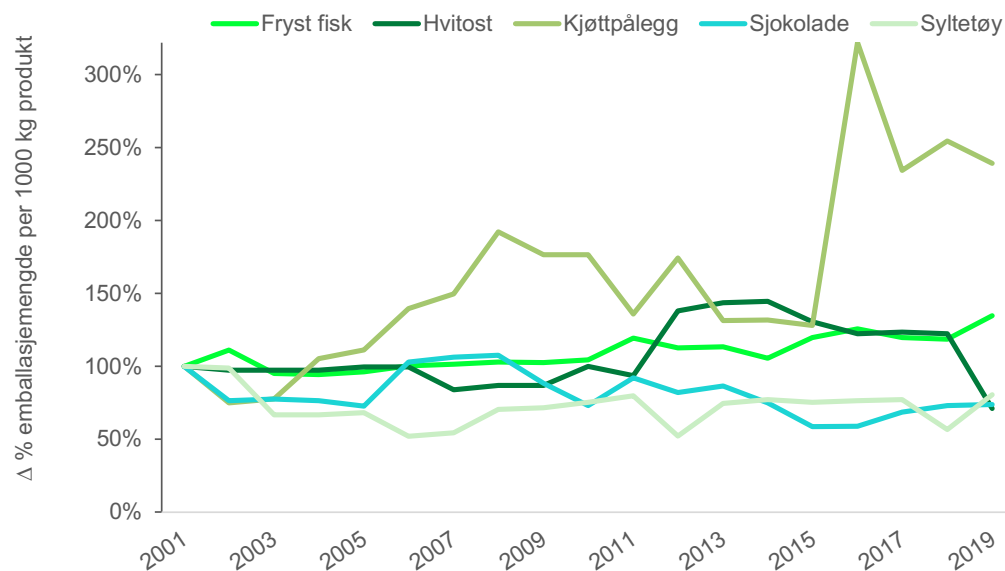
- Melk (+ 17 %)
- Juice: (+ 11 %)
- Pølser: (+ 173 %)
- Kjøttpålegg: (+ 66 %)
- Fryst fisk (+ 7 %)

Økningen i emballasjemengde var størst for pølser og kjøttpålegg. For disse varegruppene skyldes økningen i emballasjemengde en overgang fra ombruksemballasje i D-pak (plastkasser) til gjenvinningsemballasje (bølgepapp). Som tidligere nevnt er total emballasjemengde for

ombruksemballasje beregnet ved å dele emballasjevekten på antall ganger ombruksemballasjen blir brukt (tripptallet), hvilket fører til at emballasjevekten for ombruksemballasje blir betydelig lavere enn for gjenvinningsemballasje.

For enkelte varegrupper er emballasjemengdene kartlagt helt siden 2001. Figur 5-5 viser relativ utvikling i emballasjemengde for disse varegruppene fra 2001 til 2019, for markedsledende produkter. Her er ikke markedsledende og hurtigstvoksende produkter slått sammen som i resten av Handlekurvanalysene, ettersom de seks hurtigst voksende produktene ikke ble introdusert i prosjektet fra 2001.

Den relative endringen er illustrert ved at 2001 brukes som referanseår. Prosentpoeng over 100 % indikerer økt emballasjemengde sammenliknet med 2001, mens prosentpoeng under 100 % indikerer redusert emballasjemengde.

Figur 5-5 Relativ endring (%) i emballasjemengde for utvalgte varegrupper 2001-2019, for markedsledende produkter.

Varegruppene med redusert emballasjemengde gjennom perioden 2001 til 2019 er:

- Hvitost (-29 %)
- Sjokolade (-26 %)
- Syltetøy (-19 %)

Varegruppene med økt emballasjemengde gjennom perioden 2001 til 2019 er:

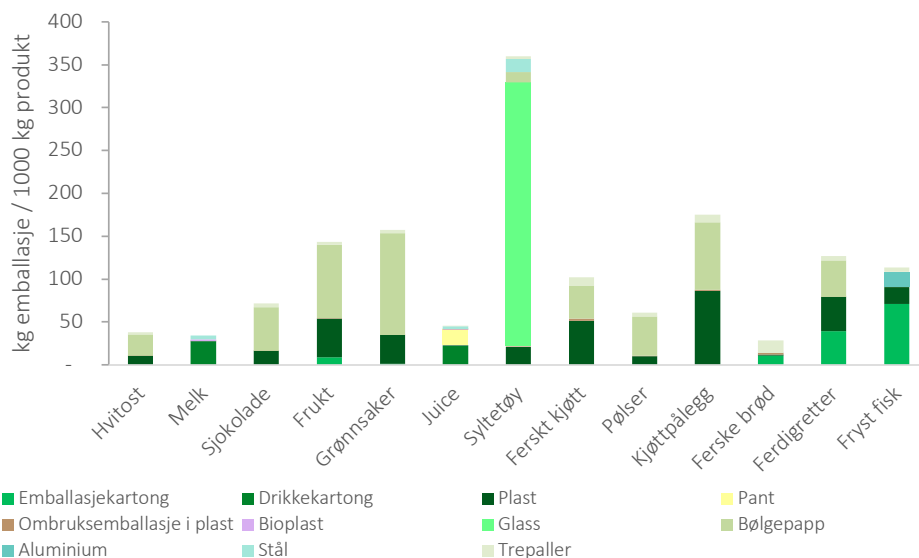
- Fryst fisk (+ 35 %)
- Kjøttpålegg (+ 139 %)

Utviklingen for emballasjemengde per 1000 kg hvitost, sjokolade og syltetøy har variert noe fra 2001 til 2019, men sammenliknet med referanseåret har emballasjemengdene holdt seg lave gjennom hele perioden. I 2011 var samtlige av de markedsledende ostene økonomipakninger, mens fra og med 2012 har en av de markedsledende ostene vært enten skivet eller raspet, som har gitt en økning i mengde emballasje per mengde produkt. I 2019 var det derimot igjen tre økonomipakninger blant de markedsledende produkter og dermed er den totale endringen en reduksjon i emballasjemengder.

Fra bransjen har det vært et stort fokus på minimering av forbrukerpakningen, og dette sammen med markedsendringer er sannsynligvis hovedårsakene til redusert emballasjemengde for varegruppen sjokolade. For syltetøy er det endringen fra glassemballasje til mer plastemballasje som har bidratt mest til lavere emballasjevekt.

Varegruppene fryst fisk og kjøttpålegg viser økt emballasjemengde gjennom perioden 2001 til 2019. Økningen i emballasjemengde for kjøttpålegg skyldes som nevnt tidligere en overgang fra ombruksemballasje i D-pak (plastkasser) til gjenvinningsemballasje (bølgepapp).

Figur 5-6 viser emballasjemengde per 1000 kg produkt fordelt på materialtype og varegruppen for 2019.

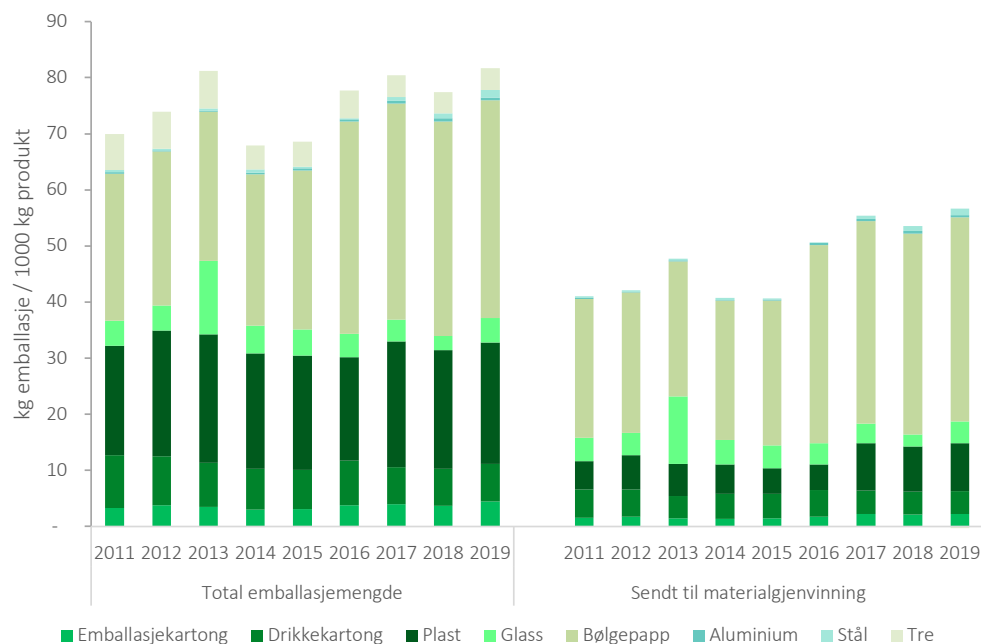
Figur 5-6 Kg emballasje per 1000 kg produkt fordelt på materialtype og varegruppe for alle produkter (2019)

Figuren viser at emballasjebruken er størst for syltetøy. Dette er naturlig ettersom glass er en mye brukt emballasjetype for syltetøy, og glass er et tungt materiale. Derne har varegruppene kjøttpålegg, frukt og grønnsaker nest mest emballasje per 1000 kg produkt. For disse varegruppene er bølgepapp og plast de mest brukte materialtypene.

5.2.3 Emballasjens gjenvinnbarhet og materialgjenvinningsgrad

Som en del av EUs handlingsplan for sirkulærøkonomi er det foreslått et felles europeisk mål om 75 % materialgjenvinningsgrad for emballasje innen 2030, samt satsning på sirkulærøkonomi. For å vurdere produktene i Handlekurven opp mot denne målsettingen, er andel materialgjenvunnet emballasje og andel materialgjenvinnbar emballasje analysert i dette kapitlet.

Figur 5-7 viser utviklingen i total emballasjemengde og mengde emballasje sendt til materialgjenvinning, fordelt på materialtype og år for markedsledende produkter.

Figur 5-7 Total emballasjemengde og mengde materialgjenvunnet fordelt på materialtype og år (2011-2019)

Figuren viser at mengde emballasje sendt til materialgjenvinning totalt sett har økt betraktelig siden 2011 (+ 37 %). Fra 2011 til 2019 har andelen av total emballasjemengde som ble sendt til materialgjenvinning økt fra 59 prosent til 69 prosent.

6 Diskusjon

Utviklingen i klimaregnskapet for både Handlekurven og Indikator er i noen grad avhengig av de forutsetningene som ligger til grunn for analysen. Dette gjelder spesielt for andel emballasje sendt til materialgjenvinning for de ulike materialtypene, som er avgjørende for emballasjens klimafotavtrykk. I rapporten er de nasjonale gjenvinningsgradene fra Grønt Punkt Norge brukt, og ettersom disse tallene viser en relativt lav gjenvinningsgrad for plastemballasje, utgjør plast en relativ høy andel i klimaregnskapet. De nasjonale gjenvinningsgradene er et gjennomsnitt for mange ulike retursystemer, og selv om det skilles på plastemballasje som oppstår i næringene og husholdningene, er det nasjonale gjennomsnittet ikke alltid representativt for alle retursystemer. Det er for eksempel vist at NLPs plastpaller med tilhørende retursystem har lavere klimapåvirkning sammenliknet med deres trepaller (Saxegård og Vold, 2017). Dette skyldes høy materialgjenvinningsgrad (100 %) og lang antatt levetid (15 år +) for plastpallene. Slike lukkede systemer fanges ikke opp i klimaregnskapet for Handlekurven og Indikator, ettersom det brukes nasjonale gjennomsnittsverdier, og resultatene i denne rapporten må ses i lys av denne begrensningen.

Det at de fleste analysene i Handlekurven er blitt utvidet fra å kun gjelde markedsledende produkter til også å inkludere hurtigst voksende produkter, gjør at vi får noe mer variasjon mellom årene, fordi denne kategorien produkter varierer i mye større grad fra år til år enn de markedsledende produktene. Det faktum at de hurtigst voksende produktene generelt har langt lavere omsetning enn de markedsledende produktene veier ikke opp for variasjonene i type varer. Resultatene viser uansett en trend for alle produktene som antas å gi et helhetlig bilde.

Handlekurv- og Indikatorprosjektene har i lang tid dokumentert utviklingen i mengde emballasje og klimafotavtrykket knyttet til emballasjen. Tidligere analyser viser at emballasje har en viktig rolle for å forhindre svinn av produkter, som ofte bidrar til stor miljøbelastning. Tilstrekkelig, optimert emballasje vil i mange tilfeller være nødvendig, og det er alltid viktig å vurdere produktsystemet i sin helhet, fremfor emballasjens fotavtrykk isolert sett. Samtidig er det viktig å sikre at den emballasjen som brukes bidrar til minimal miljøbelastning. Det er mange faktorer som påvirker miljøbelastningen til emballasjen. Mengde, materialtype, bruk av resirkulert eller jomfruelig råmateriale, materialgjenvinnbarhet, som er knyttet til sammensetningen og kompleksiteten til emballasjen, og andel sendt til materialgjenvinning er noen av de viktigste.

Andel emballasje sendt til materialgjenvinning for handlekurvproduktene har økt fra 59 prosent i 2011 til 69 prosent i 2018. Dette er en positiv utvikling med tanke på EUs handlingsplan for sirkulær økonomi, der det er utarbeidet et felles europeisk mål om 75 prosent materialgjenvinning for emballasje innen 2030.

Materialgjenvinningsgraden avhenger i stor grad av aktører og løsninger nedstrøms for emballasjeprodusentene/-brukerne (blant annet hvilket innsamlingsystem som er tilgjengelig i kommunene), og er ikke direkte avhengig av hva slags emballasje som settes på markedet. Likevel kan emballasjeprodusenter bidra til å sikre høy materialgjenvinningsgrad gjennom å tilrettelegge for materialgjenvinning ved å designe emballasje som er materialgjenvinnbar. Dette gjelder spesielt for plast, hvor mulighetene for materialgjenvinning avhenger mye av plasttype og renhet.

7 Konklusjon

Indikatorprosjektet viser at emballasjeintensiteten (tonn emballasje per mill. NOK omsatt) for de ti utvalgte bransjene har økt med 6 prosent i perioden 2011 til 2018. Klimaintensiteten til emballasjen (tonn CO₂-ekv. per mill. NOK omsatt) er blitt redusert med 1 prosent fra 2011 til 2018. Resultatene viser en økning i klimaintensitet fra 2016 til 2018, som skyldes en økning i bruk av plast-, metall- og glassemballasje. Både emballasjeintensiteten og klimaintensiteten viser en reduksjon i perioden 2011-2015 og en økning i perioden 2015-2018.

I Handlekurven har både emballasjemengden (kg/1000 kg produkt) og klimabelastningen knyttet til emballasjen økt fra 2011 til 2019. Klimabelastningen økte med 13 prosent, som er noe mindre enn økningen for emballasjemengden, som var på 16 prosent. Dette skyldes at emballasjemengdene har økt for materialer med relativt lavt klimafotavtrykk (bølgepapp) og blitt redusert for materialer med relativt høyt klimafotavtrykk (plast).

8 Referanser

AC Nielsen, 2020. Dagligvarefasiten 2020. Tilgjengelig fra:

https://dagligvarehandelen.no/sites/default/files/dagligvarefasiten_2020.3.pdf

Grønt Punkt Norge 2019. Nøkkeltall 2018 og 2019. <https://www.grontpunkt.no/om-oss/fakta-og-tall/?year=2019>

Hanssen, O. J., Olsen, A., Rubach, S., 2002. Handlekurvanalyse - Produkters emballasjeeffektivitet, Rapport fra prosjekt for Næringslivets emballasjeoptimeringskomité (NOK). Østfoldforskning OR.17.02, Fredrikstad

Møller, H, T. Hagtvedt, N. Lødrup, J. K. Andersen, P. L. Madsen, M. Werge, A. K. Aare, A. Reinikainen, Å. Rosengren, J. Kjellén, Å. Stenmarck, L. Youhanan. 2016 Food waste and date labelling: Issues affecting the durability. ISBN 978-92-893-4557-6 (PDF). TemaNord 2016:523. ISSN 0908-6692. Nordic Council of Ministers 2016.

Norsk lastbærer pool (NLP) 2019. Plast og tre helpall.

Norske Bølgepappfabrikkers Forening 2016. Bølgepappskolen. Tilgjengelig fra:

<http://resy.no/images/stories/bolgepappskolen.pdf>

LOOP, 2016. Loopedia: Metallemballasje. Tilgjengelig fra:

<http://loop.no/loopedia-avfallstype/metallemballasje/>

Prestrud, K., Stensgård, A. E., Møller, H., Johnsen, F. M. 2018. Emballasjeutviklingen i Norge 2017. Handlekurv og Indikator. Østfoldforskning OR.16.18.

Raadal H. L., Modahl, I. S., Lyng, K., A. 2018. Oppdaterte upubliserte data basert på rapporten «Klimaregnskap for avfallshåndtering, Fase I og II. Østfoldforskning, OR.18.09.»

Saxegård, S. A. 2018. «Faktaark for miljødokumentasjon for norsk brokkoli». Østfoldforskning OR.07.18.

Saxegård, S., A. Vold, M. 2017. Miljøvurdering av tre- og plastpaller distribuert av Norsk Lastbærer Pool - En sammenligningsstudie av tre- og plastpaller. Østfoldforskning, OR.05.17.

Sirkel, 2018. Om oss. Tilgjengelig fra: <https://www.sirkel.no/om-oss/>

SSB, 2020. Omsetning i varehandel. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/varehandel-og-tjenesteyting/statistikker/vroms>

Standard Norge, 2000-2004. NS-EN 13427:2004. Tilgjengelig fra:

<https://www.standard.no/no/nettbutikk/produktkatalogen/Produktpresentasjon/?ProductId=138266>

Stensgård, A., E., Hanssen, O., J. 2015. «Matsvinn i Norge 2015 - Status og utviklingstrekk 2009-2015». Østfoldforskning, OR.03.15.

Stensgård, A., E., Prestrud, K., Hanssen, O., J., Callewaert, P. 2019. «Matsvinn i Norge Rapportering av nøkkeltall 2015-2018». Østfoldforskning, OR.32.19.

Svanes, E. 2015. «Greenpack – from farm to table – more vegetables and less packaging

Report from environmental analyses». Østfoldforskning, OR.09.15

De gode initiativene:

Emballasjeforeningen

Rapportering om avfallsforebygging og emballasjeoptimering

Emballasjeforeningen har en avtale med Grønt Punkt Norge om bistand til rapportering og arbeid med emballasjeoptimering. Vi utnytter kompetanse og nettverk i de to organisasjonene, slik at vi kan møte kravene i forskriften på en kostnadseffektiv måte for de respektive medlemsbedriftene.

Forsknings- og innovasjonsnettverket for emballering – Emballasjeforsk

Formålet i Emballasjeforsk er å arbeide for å fremme bærekraftig og innovativ emballering gjennom forskning og utvikling. På den måten bidrar vi til at emballasjekunnskapen og -kompetansen i hele emballasjens verdikjede er på et høyt nivå, også i internasjonal sammenheng. Gjennom samarbeid mellom næringsliv, forskningsmiljø og myndigheter skal Emballasjeforsk bidra til økt verdiskaping og styrket konkurranseevne.

Forskningsvolum på emballering koordinert gjennom Emballasjeforsk i 2019 er over 80 MNOK. Emballasjeforsk driver forskningsformidling gjennom egne nyhetsbrev, eksterne foredrag og arrangementer i regi av Emballasjeforeningen og andre samarbeidsaktører.

Emballasjedagene

Arrangementet ble som vanlig gjennomført på Scandic Park Hotel i Sandefjord med mer enn 170 deltakere. Tema for programmets faglige del var fokusert rundt bærekraft og på hvordan vi skal klare å oppfylle de nye målene for materialgjenvinning i en sirkulær økonomi.

SmartPack 2030

En næringsklynge etablert i 2017 Prosjekteier er Nofima og prosjektlederansvaret ligger hos Emballasjeforeningen.

Klyngen har ca. 40 deltakere fra industri, gründere, FoU-virksomheter, akademia, offentlige virksomheter og finans som samarbeider for å gjøre verdikjeden for emballasje mer bærekraftig.

I 2020 går SmartPack 2030 sammen med Forum for Sirkulær Plastemballasje, Emballasjeforeningen og avfallsbransjen om å utvide klyngen under navnet Circular Packaging Cluster.

Klyngen skal redusere barrierer mellom leddene og aktørene i verdikjeden for emballasje for å oppnå sirkulære effekter. Den skal også bidra til at det skapes et fungerende marked for resirkulerte materialer.

Circular Packaging Cluster ønsker å medvirke til næringsutvikling samt at det etableres mer gjenvinning i Norge basert på norskutviklet teknologi som også kan eksporteres.

Det er også hensikten å bruke Norge som testlab og showcase for eksporterbare teknologier og metoder basert på kompetansemiljøer og et transparent, velordnet samfunn.

Forum for sirkulær plastemballasje

«Veikart for sirkulær plastemballasje i Norge» ble overlevert Klima- og miljøminister Ola Elvestuen i forbindelse med Arendalsuka 2019. Forumet har 35 medlemsbedrifter og består av de største emballasjebrukerne og emballasjeprodusentene i Norge. I tillegg til handelen, forskningsinstitutter og aktører i retur- og gjenvinningsbransjen. Forumets visjon er at all brukt plastemballasje blir skilt fra restavfallet, samlet inn og materialgjenvunnet på en god og effektiv måte og ikke havner på avveie. Det jobbes for at all emballasje i fremtiden er basert på resirkulerte eller fornybare råvarer. Dette innebærer at plast blir en del av et sirkulærøkonomisk system.

Standardiseringsarbeid

Emballasjeforeningens arbeid med standarder og standardisering er kanalisert gjennom Standard Norge, (SN), som er offisielt norsk medlem av den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN.

Emballasjeforeningen leder den norske speilkomiteen SN/K-147, er representert i SNs representantskap og dekker årsmøtene i CEN/TC 261 og CEN/TC 261-SC 4. Dette vil også i 2020 bli den sentrale møteplassen, hvor det videre arbeidet i CEN vil bli diskutert.

Kommunikasjon

I forbindelse med Lanseringen av Veikart for sirkulær plastemballasje ble det laget forhåndsomtale som ble kommunisert bredt i alle kanaler, samt eksternt.

Under lanseringen ble det laget tre videoer som har blitt distribuert og som ligger tilgjengelig på nettsiden. Det ble også laget pressemelding om arrangementet og veikartet som ble distribuert til dagspresse over hele landet, samt utvalgt fag- og lokalpresse, samt organisasjoner.

Det ble laget omtale av Forum for sirkulær plastemballasje i Aftenposten og på P4 samme dag som lanseringen var og i Dagligvarehandelen dagen etter.

På tampen av året har vi laget Emballasjepodden sammen med Holdbar2020. Gjennom fire episoder belyser denne podcasten diverse utfordringer og tar tak i de oppfatningene om emballasje som mange forbrukere har, spesielt om plastemballasje.

Seminarer

Det ble gjennomført fire regionale optimeringsseminarer; Trondheim, Bergen, Ålesund og Kristiansand, hvor Grønt Punkt Norge og Emballasjeforeningen stod for det faglige innholdet.

I tillegg har representanter fra lokale bedrifter vært engasjert for å holde innlegg. Drøyt 100 personer har deltatt. Vi har gjennom disse arrangementene nådd frem til bedrifter og personer vi ellers har liten kontakt med.

22. august gikk det årlige Innovasjons- og optimeringsseminaret av stabelen på det nyåpnede Scandic Hotel Skøyen, sentralt i Oslo. 75 personer fra ulike virksomheter deltok på arrangementet.

Optimeringsprisen

Orkla Foods Norge vant Optimeringsprisen 2019

Optimeringsprisen 2019 ble gitt til Orkla Foods Norge for deres systematiske arbeid med emballasjeptimering gjennom flere år.

Packaging Developer Brage Kjeldby tok imot prisen som ble delt ut av Jaana Røine, direktør i Grønt Punkt Norge og Thomas Eie, styreleder

i Emballasjeforeningen, på vegne av Rådet for avfallsreduksjon og emballasjeoptimering.

Orkla vant Optimeringsprisen også i 2018, da med Orkla Home & Personal Care for flasken til Klar, som er laget av resirkulert plast.

Brage Kjeldby tok imot Optimeringsprisen 2019 som ble delt ut av Jaana Røine og Thomas Eie, på vegne av Rådet for avfallsreduksjon og emballasjeoptimering.

PackMan

Et web-basert program for alle virksomheter som emballerer produkter. Programmet vil være et nyttig hjelpemiddel i å kartlegge den enkeltes virksomhets emballasjebruk og den miljøpåvirkning valg av ulike emballaseløsninger resulterer i. På den måten kan virksomhetene få optimert sin emballasjebruk og bidra til avfallsforebygging. I programmet er det også integrert en løsning for å egen-deklare bedriftens emballasjebruk i tråd med EUs Emballasjedirektiv og tilhørende CEN-standarder.

Emballasjeforeningen jobber for at programmet skal tilgjengeliggjøres for flest mulig virksomheter til lavest mulig kostnad, slik at programmet kan bli en integrert del av virksomhetenes arbeid med optimerte emballaseløsninger.

Videre er man i dialog med GPN og Tradesolution angående integrering av PackMan med Tradesolution.

De gode initiativene:

Grønt Punkt Norge

Returordningene for emballasje

Gjennom Grønt Punkt Norge og materialselskapene ble ca. 345 000 tonn emballasje (eksl glass) materialgjenvunnet i 2019. Rapporteringen til myndighetene skjer i henhold til avfallsforskriftens kap. 7, som innebærer at nevner i gjenvinningsbrøken er medlemmenes rapportering.

Rapportert til Miljømyndighetene for 2019 iht. forskrift

Materialslag	Tonn satt på markedet av medlemmer	Materialgjenvinning	Energiutnyttning med pålagt utnyttelsesgrad	Sum
Bølgepapp	209 801	106,8 %	n/a	106,8 %
Emballasjekartong	47 362	50,3 %	49,6 %	99,9 %
Plastemballasje*	129 394	40,5 %	59,5 %	99,5 %
Metallemballasje	14 796	91,1 %	0 %	91,1 %
Resultat for glassemballasje publiseres 1. juli.				

Rapportert til Miljømyndighetene for 2019 iht. drikkevareforskrift

Materialslag	Tonn satt på markedet av medlemmer	Materialgjenvinning	Energiutnyttning med pålagt utnyttelsesgrad	Sum
Drikkekartong (eks skoler og barnehager)	19 765	61,2 %	32,2 %	93,4 %
Drikkekartong til skoler og barnehager	717	82,4 %	15,1 %	97,5 %
Drikkevareemb. i plast (uten pant)	4 095	33,5 %	55,2 %	88,7 %

Sorteringsanleggene Grønt Punkt Norge har avtale med for sortering av husholdningsplast, forplikter seg til at en høy andel av norsk plastemballasje går videre til materialgjenvinning. I 2019 var resultatet 65,7 %.

Økt materialgjenvinning

Produsentansvaret for emballasje og emballasjeavfall plasserer produsentene i sentrum av arbeidet med avfallsforebygging og sirkulær økonomi.

Returordningene vil spille hovedrollen også i årene som kommer, og særlig plastemballasje krever betydelige tiltak for å øke **materialgjenvinningen**.

Inntil nye målkrav blir vedtatt, er kravet minst 30 prosent materialgjenvinning av plastemballasje. EU har som del av sin sirkulære økonomipakke vedtatt ambisiøse mål, med 50 prosent materialgjenvinning innen 2025 og 55 prosent innen 2030.

For emballasje, særlig plastemballasje, jobber GPN for å nå følgende mål i 2025:

- Norge skal oppnå varslede krav til materialgjenvinning av emballasje, herunder kravet om 50 % av plastemballasje med nytt målepunkt.
- 70 % av all plastemballasjen som blir til avfall i husholdningene skal kunne materialgjenvinnes til ny emballasje.
- Ny plastemballasje skal inneholde minst 30 % resirkulert plast.

I forbindelse med dette startet Grønt Punkt i 2019 opp Plastløftet. Et tilbud for våre medlemmer der man skal

kunne lære av hverandre, dele erfaringer og samme jobbe for å nå EUs ambisiøse mål.

Plastløftet hadde i 2019 tre fysiske samlinger. Pga korona har man i 2020 hatt hyppigere samlinger digitalt. Vi henter inn foredragsholdere både fra egne medlemmer som har gjort arbeid innen de tre hovedtemaene, i tillegg benyttes andre relevante og interessante foredragsholdere inn.

Man kan som bedrift velge å signere for at man skal ta Plastløftet. Med dette forplikter bedriften seg til å rapportere inn hvor mye de har økt bruk av resirkulert plast og hvor mye de har redusert bruk av unødvendig plast. For design for gjenvinning skal bedriftene beskrive hva de har gjort. For eksempel å fjerne fargen carbon black til mer egnet farge. De innrapporterte tallene bruker vi i vår rapport til miljømyndighetene. 80 bedrifter har nå signert for at de skal ta Plastløftet, hvorav mange av våre største medlemmer; Tine, Orkla, Bama, Ringnes, Coca Cola m.fl.

Plastløftet har 3 hovedtema:

- Design for gjenvinning
- Reduksjon i bruk av unødvendig plast
- Økt bruk av resirkulert plast

Design for reduksjon, ombruk og materialgjenvinning

I tillegg til å utvikle returordningene, skjerper myndighetene i avfallsforskriftens § 7-6 og 7-7 kravene til produsentenes arbeid med avfallsforebygging. Så langt har arbeidet med avfallsforebygging vært konsentrert om emballasjeoptimering, design for gjenvinning og økt bruk av resirkulert plast. I tillegg økes nå innsatsen for å redusere (reduce) mengden emballasje, erstatte (replace) emballasje fra fossile kilder med fossilfrie løsninger, og å redusere mengden produktsvinn i verdikjeden, med særlig vekt på matsvinn. Tiltak som tilhører alle disse kategoriene

avfallsforebygging må underlegges helhetlige analyser for å sikre at de gir redusert miljøbelastning, også når alle emballasjens funksjoner gjennom verdikjeden regnes inn.

Design for gjenvinning betyr at produsentene jobber for at emballasjen som sendes ut i markedet skal være lettest mulig å materialgjenvinne. Slik bidrar produsentene både til at mest mulig emballasje kan brukes til ny emballasje, og at returordningene blir kostnadseffektive.

Økomodulering

Rammedirektivet for avfall krever at returselskapene premierer emballasje som er lett å materialgjenvinne. Dette kalles øko-modulering av emballasjevederlaget. Grønt Punkt Norge følger arbeidet i EU, og samarbeider tett med søsterselskaper og institutter i hele Europa. Øko-modulerte vederlagssatser vil

innføres så rakt som mulig. I løpet av høsten 2020 lanseres vår egen design for gjenvinning-kalkulator. Den viser sammenhengen mellom designvalg og gjenvinnbarhet, og gir en samlet score mellom 0 og 100 prosent. kalkulatoren vil også gi grunnlag for å beregne øko-modulert vederlagssats.

Økt bruk av resirkulert plast som råstoff

Sirkulær plastemballasje krever at det er balanse mellom alle ledd i sirkelen, fra vugge til vugge. Med økte EU-krav til materialgjenvinning av plastemballasje, øker tilførselen av resirkulerte råvarer til det europeiske markedet. Muligheten for eksport til Asia er betydelig redusert, så Norge og Europa må i stor grad selv øke kapasiteten for sortering og materialgjenvinning. For at kretsløpet for gjenvinning av plast skal fungere, er det derfor nødvendig at også etterspørselen etter gjenvunnet plast øker.

Mange emballasje- og vareprodusenter mangler erfaring med bruk av resirkulert plast. I tillegg er det strenge krav til emballasje som brukes til matkontakt, og få gjenvinnere produserer kvaliteter som er godkjent til dette formålet. Resultatet er at mye resirkulert plastemballasje brukes til enklere produkter, som ikke er emballasje. Det er behov for mer kunnskap, samarbeid mellom aktørene i verdikjeden og nye gjenvinningsteknologier som gir resirkulerte råvarer av høy kvalitet.

Kommunikasjon

Emballasje skal beskytte produktet, øke holdbarhet og redusere svinn.

I dag opplever vi i større og større grad at kundene setter krav til miljøriktig emballasje og på denne måten gir forbrukermakten oss bedre emballaseløsninger.

Å formidle kunnskap både til forbrukere og til vareprodusenter som øker forståelsen for emballasjens funksjon og samtidig gir effekt på miljøregnskapet, er en viktig del av kommunikasjonsarbeidet både for Grønt Punkt Norge, for Emballasjeforeningen og vårt felles arbeid innen optimering og avfallsforebygging, som er et krav i Avfallsforskriftens paragraf 7.

I 2019 publiserte Grønt Punkt Norge en rekke saker som omhandler emballasjens funksjon, der målet er å inspirere til bedre gjenvinnbarhet og øke kunnskapen. Gode caser fra våre medlemmer er interessant stoff for alle andre. Følgende kan nevnes:

- Vi leverer ikke produkter eller emballasje som ikke kan gjenvinnes (Glomma Papp og Kavli).
- Innen 2030 skal Löfbergs emballasje kun bestå av gjenvunnet eller fornybart materiale.
- Alle typer EPS kan gjenvinnes og Gjenvunnet EPS (BEWiSynbra).
- Bakehuset sparer 70 tonn plast årlig.
- Vågal, men nødvendig endring – mindre Godt og Blandet-pose (Cloetta).

- Økt kunnskap gir mindre plast (Empack Nor)
- Som innkjøper har vi et kjempeansvar (Øya-festivalen).
- Fire bærekraftige emballasjetrender.
- Den nye chipsposen i plast uten aluminiumssjikt (Kims (Orkla) og Sørlandschips).
- Nå fjerner de carbon black fra pottene (Blomster-ringen).
- BAMA Packaging vinner pris med ny miljøsmart emballasje.
- Rømmebeger i kartong (Tine).
- Drikkeflasker av resirkulert plast (Ringnes).
- 5 Design for gjenvinning-tips.
- 40 bedrifter har tatt Plastløftet.

Sakene er delt på nyhetssider, på sosiale medier og i nyhetsbrev og får stor oppmerksomhet. Mange av sakene har gitt grunnlag til presseoppslag. De mest leste sakene var Den nye chipsposen og 40 bedrifter har tatt Plastløftet med hhv. omlag 5000 og 3000 sidevisninger.

Hennig-Olsen Is tar Plastløftet – reduserer plastforbruk med over 60 tonn i året

Hennig-Olsen Is er opptatt av å ta vare på miljøet, og jobber kontinuerlig med forbedring på flere fronter. Iskremprodusenten har nå tatt Plastløftet i samarbeid med Grønt Punkt Norge. Et av grepene er å redusere plastforbruk og allerede nå er over 60 tonn plast kuttet i produksjonen.

– Vi ønsker å redusere bruken av plast og har satt i gang et omfattende prosjekt der vi ser kritisk på all bruk av plast i produksjonen. Foreløpig er det satt i gang endringer på alt fra småis-emballasje til dessertis-bokser, skjeer og krympeplast. Vi har også tatt Plastløftet, som en del av arbeidet. Vi er godt i gang og skal gjøre enda mer, sier Paal Hennig-Olsen. Iskremprodusenten har endret på sammensetningen i forpakningen for dessertis, og redusert plastforbruket i Sørlandsisboksene med 50 tonn. Boksene har nytt design, og er laget med tynnere vegger.

Hennig-Olsen Is har også investert i nye maskiner som har redusert bruken av krympeplast med 12 tonn. Krympeplasten brukes til å pakke bokser og forpakninger av iskrem på transportpaller.

Den familieeide iskremprodusenten fra Kristiansand har

også introdusert papp-sugerør som alternativ til plast-sugerør til servering av kalde drikker og jobber også med å ta frem miljøvennlige alternativer til engangsskjeer i plast.

I fjor ble det forbrukt 210.000 tonn plastemballasje i Norge. Grønt Punkt og EGGs Design vil gjøre det enklere å resirkulere mer av denne plasten gjennom en gjenvinningskalkulator. Foto: Carl Campbell (CC BY-SA 2.0 Flickr)

Lanserer en gjenvinningskalkulator for plastemballasje

EU krever at innen 2025 skal 50 prosent av all plastemballasje gjenvinnes. For å bidra til å nå målet, har Grønt Punkt Norge og EGGs Design utviklet en kalkulator som viser hvordan valg av emballasje kan påvirke gjenvinnbarheten til et produkt.

Klipp fra nyhetsarkiv til illustrasjon

Blomsterringen: Krever resirkulering

Fra nyttår må alle norske gartnere som skal levere planter i pottes til Blomsterringen sørge for at pottene består av plast som er 100% resirkulert, og dessuten resirkulerbare. Unntaket er julestjerner.

Tekst og foto: Dag Eivind Gangås

Potter med fargemiddelet carbon black lar seg ikke sortere ut som plast på gjenvinnings-stasjonene, og går derfor til forbrenning. Dette er et miljøproblem som Blomsterringen ønsker å bidra til å redusere. Derfor har de nå sendt ut melding til alle

sine norske leverandører om at de fra nyttår ikke vil ta imot planter i pottes som ikke er 100% resirkulert, eller som ikke lar seg resirkulere. Som nevnt i ingressen er julestjerner foreløpig unntatt, fordi røttene til julestjerner må stå helt mørkt. Det

er trolig bare et tidsspørsmål før det kan leveres resirkulerbare pottes også for denne produksjonen, og da vil kravet også gjelde for dem.

- Eventuelle restlager av svarte pottes skal brukes opp også etter nyttår, for det er

Heidi Lyngstad, miljøsjef i Løvenskiold Handel og Thomas Støkken, administrerende direktør i Løvenskiold Handel, satser på en mer bærekraftig bruk av plast. (Foto: Katrine Lunke)

Maxbo vil begrense plastavfallet

Som den første byggevarekjeden, vil Maxbo forplikte seg til å forebygge plastavfall.

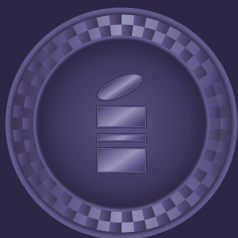
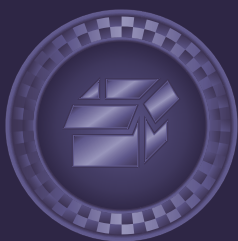
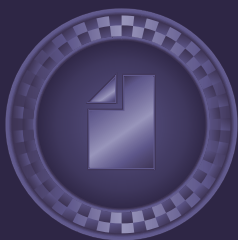
20 Des 2019 • NYHETER

Pressemelding • Kommentarer (0)

Løvenskiold Handel som eier Maxbo har signert Plastløftet som er satt i gang av Grønt Punkt Norge. Fra før har 45 bedrifter og organisasjoner signert løftet og dermed forpliktet seg på tre punkter som gjelder plastavfall:

- Øke bruken av resirkulert plast i egen emballasje
- Delta på tre årlige Plastløftet-samlinger
- Forebygge plastavfall

Klipp fra nyhetsarkiv til
illustrasjon

Fagråd for avfallsforbygging og emballasjeoptimering ble opprettet i 2018. Fagrådet erstatter Næringslivets Emballasjeoptimeringskomite og rapporterer årlig til Klima- og forurensningsdirektoratet.

**Rapport om avfallsforebygging
og emballasjeoptimering 2019**